Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXV., št. 3
Ljubljana, ponedeljek 5. januarja 1942-XX
Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo: 15.20 L.
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Ojačeno delovanje letalstva

Krajevni napadi na bojišču pri Agedabiji odbiti — Tobruk in Malta silovito bombardirana

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 4. januarja naslednje vojno poročilo:

Na fronti pri Agedabiji smo odbili krajevne napade in razpršili skupine oklopnih avtomobilov.

V Solumu in Halfaji so se borbe razvnele.

Skupine naših in nemških letal so ponovno napadle zveze v sovražnem zaledju in posebno učinkovito bombardirale topniške postojanke in pristaniške naprave v Tobruku. Sovražnik je izgubil štiri letala. Dve od teh sta bili sestreljeni od protiletalskih baterij.

Na vzhodnem Sredozemskem morju je neko naše izvidniško letalo srečalo tri sovražne lovce. Enega je sestrelilo, nato pa mu je uspelo otresti se ostalih dveh.

Pri nekem napadu na Tripolis ni bilo nikakih posledic. Nekaj bomb je bilo odvrženih na neko libijsko vas in so povzročile dve žrtvi.

Italijanska in nemška letala so v še jačji meri razvijala svoje napade na vojaške naprave in letališča na Malti. Nekaj letal je bilo uničenih na tleh. Opaženih je bilo več eksplozij. Neko skladišče streliva, ki je bilo zadeto v polno, je bilo vrženo v zrak.

Junaška vloga Bardije

Rim, 5. jan. s. Že od 28. novembra dalje je bila Bardija izolirana. Sedaj je padla. Cel mesec in več sta nemška in italijanska posadka vztrajali na svojem mestu, kljub pritisku sovražnih sil, ki so bile v premoči in so Bardijo napadale po kopnem in po zraku. V zadnjih dneh napadi oklopnih sil niso popustili. Da bi branilcem onemogočili nadaljnjo neenako borbo, so se zagnale proti barlijskim utrdbam še velike angleške bojne ladje. V silnih protinapadih so branilci Bardije ponovno zadržali sovražnika. Mnogo južnih Afričanov in vojakov je bilo pri tem ujetih in mnogo oklopnih vozil je bilo zaplenjenih. V okviru občih operacij pa je bil padec Bardije že predviden. Ko je postal umik osnih sil z vojaškega vidika potreben, sta Bardija in Solum vztrajala pri svoji nalogi, da čim dalje zadržujeta sovražnika. Bardija je dovršila junaško in vztrajno svojo nalogo.

Carigrad, 5. jan. s. List »Beyoglu« poveličuje hrabrost branilcev Solluma in Bardije. Po omembi, da je bila Bardija opremljena samo s strelskimi jarki in da ni bila prava trdnjava, navaja pisec, da so angleški poročevalci povedali, da so najprvo porušili vodne dotoke in da so se zaradi tega italijanski borci znašli v težkih okoliščinah. Pisec pravi, da se nadaljuje gondarska epopeja ter primerja odpor Italijanov v Vzhodni Afriki in Severni Afriki s hitrim padcem Hongkonga, kjer so Angleži celo stoletje gradili obrambne naprave. List izraža občudovanje italijanski hrabrosti, ki razen nekaj primerov, ki so jih nudile nemške čete, nima primera v nobeni drugi vojski sedanje vojne.

Bombe na Malto

Berlin, 5. jan. s. Nemški bombniki so v soboto ponovno z velikim uspehom napadli neko letališče na Malti. Težke bombe so razdejale letala na letališču in povzročile več požarov. Tudi vzletišče je bilo poškodovano.

Velike izgube južnoafriških čet v Libiji

Rim, 5. jan. s. Kako hude izgube so utrpele južnoafriške čete v libijski vojni, kaže govor generala Smutsa, ki je poudaril potrebo po nujnih novih naborih in izjavil, da mora Južna Afrika napolniti velike praznine, ki so nastale v južnoafriških črtah po zadnjih bitkah v Libiji. General Smuts je dobesedno rabil izraz »velike praznine«. Nove nabore javno mnenje nikakor ni sprejelo z navdušenjem. Zaskrbljeno je, ker vidi, da čaka Južno Afriko usoda Avstralije, ki je največji potrebi ostala neoborožena in zapuščena. Zunanji izraz javnega nezadovoljstva, ki je posebno pomemben, je eksplozija bombe v gledališču Potchefstronu in velika stavka v vojnih tovarnah v Natalu. Velik obseg je imela stavka v Durbanu in ob tej priliki je stavkalo afriško in indijsko delavstvo.

DUCE JE DAL STRANKI SVOJA NAVODILA

za nadaljnje delo za dosego končne zmage — Prvo službeno poročilo novega Tajnika Stranke

Rim, 4. jan. s. V Beneški palači se je včeraj dopoldne ob 11. sestal pod vodstvom Duceja nacionalni direktorij fašistične stranke.

Ob pričetku seje je tajnik Stranke Aldo Vidussoni podal Duceju naslednje poročilo:

Nacionalni direktorij se je zbral okrog vas na zgodovinski dan, ko se Črne srajce spominjajo velike zmage vaše revolucije. Sovražnik, ki ste ga Vi tedaj pregnali, se je zatekel iz Italije pod zaščito framasonstva, židovstva in boljševizma. Dolga leta je gojil svoje zlo sovraštvo in čakal na dan, da bi se maščeval. Sedaj se je spričo svojih neviteških zvez postavil z orožjem proti nam. V Rusiji, Cirenaiki, na kopnem, na morju in v zraku se naše slavne sile trdo in neprestano bore, doma pa narod, ki se zaveda borbe za svoje življenje in za svojo bodočnost, odločno vztraja in trdno veruje v Vas in zmago. V tem prepričanju in v tej veri Stranka pospešuje svoje delo, pomnožuje svoje napore in si predvsem prizadeva, da bi bila v žrtvovanju svojih članov, v neumornem delu svojih prvakov, v krvnih žrtvah svojih voditeljev narodu za vzgled. 1014 fašistič. prvakov je padlo. 1414 je bilo ranjenih; med njimi 8680 je prostovoljcev, 960 je bilo odlikovanih za vojaške zasluge.

Duce! Potrjujem Vam, da sem nastopil svojo novo službo, kakor ste želeli. Tovarištvo v organizaciji Stranke se ni nič ustavilo. Vse se razvija in se bo razvijalo dalje po Vaših ukazih. Naš delovni program pa je ta: izpolniti Vaš ukaz, služiti z vsemi našimi silami in če bo treba, z našo krvjo stvari fašistične revolucije ter končnemu namenu, zmagi. Duce, dajte nam ukaz!

Duce je nato podal navodila za delo, ki ga bo moral opraviti nacionalni direktorij Stranke. Stranka bo še bolj pospešila svoje delo na vseh področjih in bo storila vse, da se italijanski narod še bolj strne v blok enotne volje in sile, tako da bo sposoben prestati sleherno preizkušnjo in da bo z neomajno voljo ter v neločljivi zvezi s tovariši osi in trojnega pakta stremel po skupnem smotru, po zmagi v borbi, ki je sedaj svet že ločila v dva tabora in v kateri bosta odločeni življenje in usoda italijanskega naroda. Duce je obljubil, da bo še skrbneje sledil razvoju Stranke in je napovedal, da se bodo 10. januarja zbrali na sestanek pokrajinski tajniki iz Palerma, Adrigenta, Caltanissete Catanije, Enne, Messine, Raguse, Siracuse, Trapanija, Cegliaria, Sassaria, Nuora, Catanzara, Cosenze, Reggia Calabrie, Potenze in Matere.

Prisega zvestobe

Berlin, 5. jan. s. V poročilih o sobotnih manifestacijah v Beneški palači, podčrtava nemški tisk Ducejeve besede in nagovor Tajnika Stranke Vidussonia. Poziv novega nacionalnega direktorja, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«, potrjuje neločljive vezi med vsemi Italijani in je ponovna prisega zvestobe ter dokaz duha požrtvovalnosti, ki preveva ves italijanski narod ter je končno svetla manifestacija volje v gotovo zmago. Mussolini je z novimi navodili direktoriju zahteval največji napor ter žrtvovanje za dosego najvišjih ciljev. Italijanski narod more in hoče ter mora doseči te cilje ter je zaradi tega pripravljen opraviti največji napor ter vzdržati največje žrtve. Vsi drugi listi objavljajo dolge izvlečke iz govora, ki ga je imel grof Ciano v Bologni. Glavne točke govora so poudarili in zlasti trditev, da je sedanja vojna rezultat sistema, da se dobro ve, kdo je odgovoren za vojno in zlasti to, da bo rešil civilizacijo sveta, kdor odstrani Kremel.

Bukarešta, 5. jan. s. Z velikim poudarkom objavlja rumunski tisk slavnosti ob obletnici fašističnih reform z govorom Benita Musolinija dne 3. januarja. Govor so listi objavili z Ducejevo fotografijo, kakor tudi dolge izvlečke iz govora grofa Ciana v Bologni ter Ducejeva navodila na sestanku nacionalnega direktorija.

Nemško vojno poročilo

Krajevne borbe na vzhodu — Bombardiranje Feodozije in Moskve — Izgube angleške mornarice

Iz Hitlerjevega glavnega stana, dne 4. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča so se borbe spričo hudega mraza omejile na krajevne izvidniške akcije in oviralni ogenj topništva.

Na srednjem in severnem odseku bojišča so se sovražni napadi nadaljevali. V hudih borbah so bili deloma s protinapadi odbiti. Krajevni vdori so bili zapahnjeni.

Letalske sile ponoči in podnevi napadajo pristaniške naprave, ladje, kakor tudi letališče v Feodoziji. Več letal je bilo na tleh uničenih ali poškodovanih. V luki je bila z bombo zadeta neka majhna trgovinska ladja in se je potopila. Neka večja trgovinska ladja in neki plavajoči žerjav sta bila hudo poškodovana.

Pri drugih napadih s težiščem v prostoru okrog Moskve so bile bombardirane kolone sovjetskih čet in vozil na pohodu, zbirajoči se oklopni avtomobili, kraji, železnice in letališča. Sovjetom so bile s tem prizadejane občutne izgube in materialna škoda. Na visokem severu je bila murmanska železniška proga z bombami večkrat prekinjena.

V severni Afriki obojestransko živahno izvidniško delovanje. Na področju okrog Agedabije so se izjalovili posamezni britanski napadi. Z bombami in letalskim orožjem so bila uspešno napadena poljska taborišča, lope in kolone vozil. Nadalje so letala učinkovito napadla Tobruk. Na nekem letališču pri Bengaziju je mnogo bomb treščilo med letala na vzletišču. Na morju pred Bengazijem je bil neki sovražni rušilec z bombami hudo poškodovan.

Močne skupine bojnih in lovskih letal so pri svojih napadih ponoči in podnevi povzročile hudo razdejanje na britanskih letališčih na otoku Malti. V hangarjih in med letali so bombe povzročile velike požare in eksplozije.

Sovjetske letalske sile so izgubile v času od 27. decembra 1941 do 2. januarja 1942 98 letal. Od teh je bilo 72 sestreljenih v letalskih spopadih, 13 pa jih je sestrelilo protiletalsko topništvo. Ostala so bila razdejana na letališčih. V istem času je bilo izgubljenih na vzhodnem bojišču 12 nemških letal.

Tudi v decembru so bile britanski mornarici prizadejane hude izgube. Nemške pomorske in letalske vojne sile so potopile 3 križarke, 1 nosilko letal, 3 rušilce, 3 brze čolne, 1 topničarko in 1 podmornico. Poleg tega so deloma hudo poškodovale 6 križark, 5 rušilcev, 4 brze čolne, 1 minonosec, 2 stražni ladji in 2 podmornici.

V borbi proti britanski oskrbovalni plovbi je bilo potopljenih v decembru 1941 74 sovražnih tovornih ladij s skupno 257.200 br. reg. tonami. Od teh so podmornice potopile 23 ladij s 115.700 br. reg. tonami.

Srdite borbe

Berlin, 5. jan. s. Tudi včeraj so skupine nemških letal nenehoma napadale sovjetske čete in tako močno podpirale vojsko pri njenih operacijah na kopnem. Kljub gosti megli, silno nizki temperaturi ter viharjem so nemški letalci neprestano nadzirali gibanje sovražnih sil, jih ovirali in napadali zlasti njihovo neposredno zaledje. Bombardirali in s strojnicami so obstreljevali sovražne kolone in vasi, ki so jih Sovjeti zavzeli. Napadali so tudi mnogo vlakov na posameznih postajah. V noči na soboto so prodrli nad Moskvo in bombardirali ruske vojaške naprave. Razdejali so neko postajo in celo vrsto skladišč.

Na kopnem so nemški oddelki kljub mrazu in snegu znova dokazali svoj nepremagljivi borbeni duh in svojo nezastišano odpornost. Povsod so bili valovi sovjetskih napadalcev sprejeti z ognjem iz tankov. Kjer jim je uspelo prodreti med nemške postojanke, so bili pognani nazaj, ponekod obkoljeni. Tako so bile na več točkah bojišča manjše boljševiške čete razpršene in uničene.

Z enakim junaštvom se Nemci borc tudi v severni Afriki skupno z Italijani. Na področju pri Agedabiju so uničili vrsto angleških oklopnih vozil in odbili nekaj silovitih sovražnih napadov, ki so jih podpirali tanki in topništvo. Izgube, ki so bile Angležem pri tem prizadejane, so zelo velike. Ogromna je tudi cena, ki so jo morali Angleži plačati za Bardijo. Kakor običajno pa glavno breme v teh borbah ni pripadlo Angležem, marveč četam iz angleških kolonij in dominijonov.

Živahno udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 5. jan. s. Delovanje nemškega letalstva na vzhodni fronti je bilo izredno živahno tudi predvčerajšnjim. Letalstvo je krepko podpiralo operacije na kopnem in je silno bombardiralo številne kraje, ki so jih zasedli Sovjeti ter uničila skladišča streliva in oskrbovalnega materijala in skladišča goriva. Napadi so bili zlasti naperjeni na sovjetske kolone v pokretu, na motorna vozila in tanke. V nekaterih predelih vzhodne fronte so bila zažgana številna motorna sredstva. V enem samem kraju so jih našteli 50. Bombardirani so bili mostovi, železniške naprave in postaje. V južnem odseku fronte so težki nemški bombniki posebno hudo napadli pristaniške naprave v Feodosiji in tam zbrane čete. Nastala je ogromna škoda. V pristaniških napravah so nastale eksplozije in požari širokega obsega. Potopljena je bila neka transportna ladja, neka druga pa poškodovana. Imela je 3.000 ton. Poškodovan je bil tudi plavajoči žerjav. Na nekem sovražnem letališču so bila na tleh uničena štiri letala, številna druga pa poškodovana. Doznava se, da so boljševiki tudi predvčerajšnjim nadaljevali s silnimi napadi na nemške čete na vsej fronti kljub izrednemu mrazu. Na nekaterih točkah je Sovjetom uspelo podreti v nemške črte, toda ti vdori so bili takoj zadržani in sovražne sile razpršene z najtežjimi izgubami.

Nezadržno prodiranje Japoncev

Po padcu Manile je glavni del Filipinov v japonski posesti — Na Malajskem polotoku in na Kitajskem se nadaljuje japonska ofenziva

Tokio, 5. jan. s. Od pričetka vojne na Filipinih do zasedbe Manile so japonske sile izredno hitro napredovale. Na tretji dan po pričetku sovražnosti so se japonske sile izkrcale na skrajnem severu otoka Luzona in zasedle letališča. Prave operacije napada proti Manili so se pričele 22. decembra z izkrcanjem v zalivu Lingajen in s sledečim izkrcanjem dne 24. decembra v južnem zalivu Lamona. Japonske sile so iz Lingajena rabile 11 dni za prehod 200 km. Prehodile so okrog 20 km na dan po terenu, ki je v glavnem močvirnat. Ob koncu doline, ki se odpira proti Manili, se nahaja gorski greben Arayak, kjer so bile utrdbe. V nižini in v močvirnatih predelih je tropska vročina. Sile, ki so odšle iz Lamona, 100 km od Manile, so naletele na najbolj močen odpor sovražnika, ki je izkoriščal močvirja ter gorovja na tem terenu ožine, ki veže Lamon z glavnim delom otoka Luzona in utrdbama William in Mac Kinley na skrajnem severu jezera Bay. Kolona s severa se je ognila zalivu Panpangas, kjer se še nadaljuje sovražnikov odpor, ter je korakala v staro Manilo, ki je ostala tipično špansko mesto. Kolone z juga so prodrle v četrti nove Manile. Pred umikom je sovražnik zažgal skladišča in arzenale, samemu mestu so pa japonski bombniki prizanesli. Sovražne skupine se še branijo v Koregidorju, kjer je ameriška tehnika opremila z baterijami največjega kalibra obrambne postojanke, ki so skrite v skalah. Sovražnik se še brani na polotoku Battagas in v zalivu Speak, blizu zaliva Olongapo. Vsa sila Amerike v tem predelu se opira na te skupine, ki jim ne preostaja drugega kot predaja ali popolno uničenje.

Tokio, 5. jan. s. Japonsko letalstvo zdaj neovirano bombardira neprestano polotoka Batango in Šubiku ter utrdbo Koregidor, ki je zadnja obrambna postojanka Američanov. Vesti z Malajskega polotoka javljajo o hitrem napredovanju Japoncev vzdolž obale, kjer je bila džungla, ki predstavlja na vzhodu naravno trdnjavo, pretvorjena v plantaže z vasmi in rudarskimi središči z železnicami in cestami. Uradni viri še molčijo, toda uničenje avstralske divizije in dezertiranjem Indijcev kažeta, da se je sovražni odbor med Kuala Kraiem in Kuala Lipisom zrušil. Japonci napredujejo in prehodijo dnevno 25 km ter so dosegli že državo Sleangor ter se približujejo Negri Sembilanu, ki je važno železniško in cestno križišče na Malajskem polotoku.

Pomen padca Manile

Tokio, 5. jan. s. Po zavzetju Hongkonga je bila z velikim manevrom japonskega poveljništva zasedena Manila, ki je eno najvažnejših strateških, političnih in gospodarskih središč na Tihem oceanu. Glavno mesto Filipinov, ki šteje 341.000 prebivalcev, je bilo za Ameriko eno najvažnejših oporišč v vzhodni Aziji. Američani so Filipine odvzeli Špancem leta 1898. Danes je Manila v japonskih rokah, čeprav ima v svojem zalivu utrjeno oporišče Koregidor, o katerem se je govorilo kot o edinstveno utrjenem položaju, ki se lahko upira vsakemu napadu. Tem večje je bilo zaradi tega razočaranje predsednika Roosevelta in severnoameriškega naroda, ki spoznava, da ga je washingtonska propaganda varala. S čisto političnega stališča pomeni zasedba Manile odstranitev severnoameriškega vpliva v zadevah vzhodne Azije. Z gospodarskega stališča pomeni izguba Manile izgubo velike železniške industrije, tekstilne industrije, in tobačne proizvodnje. Proizvodnjo riža pred sedanjo vojno so cenili na 100 milijonov pezet in ta bo v veliko korist japonskemu gospodarstvu. S Filipinov so izvažali predvsem sladkor in rastlinska olja. Angloameričani očitno niso verjeli, da je Japonska odločena braniti svoje interese in da se bo v nujnosti zatekla k sili. Pearl Habourg, Honkong in Manila so trije glavni udarci, ki kažejo, da se Japonci po nedavnih mirovnih pogajanjih s Severno Ameriko nikakor nočejo podjarmiti tuji sili.

Prodiranje ob manilskem zalivu

Tokio, 5. jan. s. Doznava se iz Manile, da japonske čete še naprej prihajajo v mesto, drugi oddelki pa prodirajo vzdolž obale manilskega zaliva, kjer se nadaljuje obkoljevanje potolčenih severnoameriških čet.

Izgube ameriškega letalstva in brodovja na Filipinih

Tokio, 5. jan. s. Imperialni glavni stan poroča o izgubah, ki jih je zadala japonska mornarica severnoameriškemu letalstvu na Filipinih. Sestreljenih je bilo 103 letal, poškodovanih 257. Potopljeni so bili štirje rušilci, 7 podmornic in 5 drugih ladij. Popolnoma poškodovana je bila neka pomožna ladja in 30 parnikov. Deloma poškodovan pa en rušilec, 2 stražni ladji in 4 parniki. Peti parnik je bil zajet.

Obramba Holandske Indije je odvisna od ameriških dobav

Bangkok, 5. jan. s. Poveljnik oboroženih sil Nizozemske Indije, general Poorten, je izjavil, da je obramba Nizozemske Indije odvisna od možnosti, ki jih ima Amerika za pošiljanje letal. Nekaj sto letal, ki bi jih poslali v prihodnjih tednih, bi več koristilo kakor tisoči letal, ki bi jih poslali v naslednjih tednih.

Borbe na Malaji

Tokio, 5. jan. s. Agencija Domei doznava z nekega oporišča na Malajskem polotoku, da so japonske sile 1. januarja ob zori pričele z ofenzivo v osrednjem predelu Peraka ter so zasedle važne položaje na osrednjem Malajskem polotoku ter zadale 8 avstralski diviziji izredno hude izgube. Kljub izredno močnemu zapornemu ognju sovražnega topništva z nasprotnega obrežja reke Perak, se je japonskim četam posrečilo prodreti v sovražnikove obrambe in prekoračiti reko. Osma avstralska divizija je bila uničena. Pred umikom je sovražnik razstrelil kakih 12 mostov, kar pa Japonce ni oviralo, da bi z velikim zagonom ne prekoračili reke. Japonske sile sedaj marširajo proti neki drugi važni poziciji angleške obrambe vzdolž zapadne obale. Z izgubo 8. avstralske divizije so angleške sile na Malajskem polotoku občutno oslabljene, zlasti še po delnem uničenju, ki sta ga utrpeli 9. in 10. indijska divizija.

Pritisk na severni fronti se nadaljuje

Bangkok, 5. jan. s. Poročilo iz Singapura javlja: Na severni fronti se pritisk sovražnika nadaljuje. V teku noči so se naše čete umaknile na bolj južne položaje. Od blizu so jih zasledovali sovražnikovi oklopni vozovi. Po poročilih iz severnega angleškega Bornea se je sovražnik izkrcal v Westenu, okrog 160 km severno od Buneia.

Bombardiranje avstralskih letališč

Bangkok, 5. jan. s. Poročilo avstralskega letalstva javlja, da so japonski bombniki z velikim akcijskim radijem izvedli izvidniški polet nad otočjem Bismark ter so napadli dvakrat letališče avstralskega letalstva v Rabauu.

Japonska ofenziva na Kitajskem

Šanghaj, 5. jan. s. Japonske sile energično nadaljujejo ofenzivo proti Čangkajškovi vojski in so po zasedbi Čangša, glavnega mesta pokrajine Huang, od koder bi morale čungkinške čete napasti, da bi zmanjšale japonski pritisk na Hongkong, zasedle Yinchia Ping.

Šanghaj, 5. jan. s. Poročilo japonskega generalnega štaba v osrednji Kitajski o operacijah v zadnjem tednu ugotavlja, da je zavzetje Čangše razburilo vse nade Čungkinga. V pasu južno od reke Jangce so bile potolčene 40., 144., 147. in 148. Čangkajškova divizija. V severnem pasu Kitajske so bila razpršena zbirališča kitajskih čet.

General Wavell vrhovni poveljnik združenih sil v vzhodni Aziji

Berlin, 5. jan. s. Imenovanje generala Wavella za vrhovnega poveljnika zavezniških sil na kopnem, na morju in na nebu v vzhodni Aziji smatrajo tukajšnji pristojni krogi za nov izredno očiten znak izredno težkega položaja, v katerem se anglosaške sile nalajajo na tem bojišču. »Montag« pravi, da je Churchillu uspelo, da je lahko poveril vrhovno poveljstvo angleškemu generalu. Uspel pa je enostavno zaradi tega, ker Roosevelt po porazih na Filipinih ni imel več volje prevzeti tako težko odgovornost, to je vzdržati tako obupen položaj s tako majhnim izgledom na uspeh. Wavell uživa tudi ugled, kakršnega nima noben drug ameriški general. Kakor je znano, je bilo vrhovno poveljništvo nad silami, ki operirajo na kitajskem ozemlju, prepuščeno maršalu Čangkajšku. Ker bo Kitajska kmalu edino prizorišče vojnih operacij, piše »Montagspost«, so bila bremena in časti prihranjena maršalu Čangkajšku. Z drugimi besedami, vodstvo vojne v vzhodni Aziji bo poverjeno čungkinškim divizijam. Naloga Wavella pa bo ista kot doslej, to je obramba Indije.

Hud mraz v Grčiji

Atene, 5. jan. s. Izreden mrzli val se je zgrnil nad Atiko. V Atenah kaže toplomer 5 stopinj pod ničlo. Na hribih, ki obdajajo atiško planjavo, se je prikazal sneg, ki je dosegel do 50 cm debeline. Tudi prestolnico je pokril sneg, ki se je pa v soncu kmalu stopil. V Solunu, Fiorini, Kozaniu je termometer zabeležil 7, 18 oziroma 16 stopinj pod ničlo. Sneg je prekinil zveze nekaterih krajev. Da bi ublažile učinke mrazu, so italijanske oblasti odredile povišek krušnega obroka.

Izredna zima tudi v Turčiji

Carigrad, 5. jan. s. Silen mraz, kakršnega ne pomnijo v ten krajih že 25 let, in veliki snežni meteži divjajo v Anatoliji, zlasti pa v področju Egejskega morja. Javni promet so prekinili, ker je olje za avtomobile zledenelo. V nekaterih krajih je zmrznilo mnogo oseb. Nekatere reke so popolnoma zaledenele. Mraz je napravil silno škodo na vrtovih in poljih.

Nedeljski sport:

Korotanov tableteniški turnir

Udeležilo se ga je 40 tekmovalcev — Vsa seniorska prva mesta so pobrali Hermežani, pri juniorjih je zmagal član Korotana

Ljubljana, 5. januarja

Za prvo večjo tableteniško prireditvijo letošnje zime, II. božičnim turnirjem SK Mladike na Kodeljevem, zadnjo nedeljo komaj minulega leta, je bila včeraj na sporedu podobna prireditev na Rakovniku. Korotanov razpis je predvideval tekmovanja v vseh moških disciplinah in reči moramo, da je bil odziv k vsem za naše razmere izredno lep. Tekmovanje, ki se je začelo že v soboto popoldne in se nadaljevalo v nedeljo vse dopoldne in popoldne, je privabilo tudi precej gledalcev, ki so jih navdušile zlasti nekatere lepe igre med najboljšimi.

Kakor že preteklo nedeljo, je tudi včeraj pobral vso smetano **SK Hermes.** Njegova trojica Marinko, Bogataj, Djinovski je danes kot celota za ostale klube še nepremagljiva. Vendar premoč ni več docela sigurna in če bodo igralci ostalih klubov še v naprej tako stremljivi, kakor so se pokazali doslej, se zna zgoditi, da bodo tudi Hermežanom tla kmalu prevroča Včeraj je v moštvenem tekmovanju Marinko klonil pred agilnim Lacknerjem 21:13, 12:21, 14:21! Da taka možnost ni brez osnove, potrjuje tudi dejstvo, da Hermežani nimajo juniorjev, medtem ko ostali klubi skrbno pripravljajo svoj naraščaj.

Korotanovi igralci sicer niso razen v skupini juniorjev dosegli prvih mest, vendar so v splošnem pokazali že precejšnjo raven igre. Uveljavili so se v moštvenem tekmovanju, kjer so se izdatno revanžirali Mladiki za poraz v dvoboju in tesno podlegli Hermesu. Najboljša sta Lackner in Bradeško, ki sta se plasirala tudi v finale dvojic in zopet tesno podlegla najboljšemu paru Marinku in Bogataju. V tekmovanju poedincev se je uveljavil samo Bradeško, ki je vzdržal zopet do finala in tam po ogorčeni borbi moral prepustiti zmago Marinku. Pri juniorjih se je izkazal Potočnik, ki je zelo borben in ima vse pogoje, da se razvije v prvovrstnega igralca.

Mladika, ki že na svojem turnirju ni uspela, je tudi tokrat precej razočarala. V moštvenem tekmovanju je morala v polfinalu spraviti dva huda poraza: proti Hermesu 1:5 in proti Korotanu 2:5. V juniorskem tekmovanju sta Bec in Gale prišla v ožje tekmovanje, Gale celo v finale, kjer je podlegel tesno Potočniku. V tekmovanju dvojic in poedincev so igralci Mladike izpadli že v začetnih kolih in ni bilo nobenega med zadnjo četvorico.

Četrti klub, ki se je udeležil tekmovanja, je bila **Slavija,** ki je preteklo nedeljo tako učinkovito prekrižala razne **račune** najboljših. Tokrat sreča mlademu moštvu ni bila tako naklonjena in Slavijaši niso zabeležili nikjer vidnejšega uspeha. V splošnem so talentirani novinci.

Skupno se je prijavilo pri poedincih **24** seniorjev in 16 juniorjev, pri dvojicah **9** in v moštvenem tekmovanju **8** skupin. Prireditelj je pripravil za zmagovalca v moštvenem tekmovanju lepo prehodno darilo, ostali zmagovalci pa so prejeli praktična darila. Vsi četrtfinalisti so si prislužili diplome.

Turnir, ki je zelo lepo uspel, je dal naslednje važnejše tehnične rezultate:

Tekmovanje moštev

Polfinale: Hermes (Marinko, Bogataj, Djinovski)—Mladika II. (Recek, Tršinar, Kocmur) 5:1; Korotan I (Lackner, Bradeško, Merala)—Mladika I (Strojnik R., Medved, Krečič) 5:2. — Finale: Hermes—Korotan I 5:4.

Tekmovanje juniorjev

Polfinale: Potočnik (Korotan)—Bec (Mladika) 2:1; Gale (Mladika)—Purkart (Korotan) 2:1. — Finale: Potočnik—Gale 2:1.

Tekmovanje dvojic

Polfinale: Marinko, Bogataj (Hermes)—Žgajnar, Gabrovšek (Korotan) 2:0; Bradeško, Lackner (Korotan)—Djinovski, Scagnetti (Hermes) 2:0. — Finale: Marinko, Bogataj—Bradeško, Lackner 2:1.

Tekmovanje poedincev

Četrtfinale: Bradeško je premagal Medveda, Marinko Lacknerja, Bogataj Božiča in Djinovski Strojnika R. — Polfinale: Marinko—Bogataj 2:1; Bradeško—Djinovski 2:1. — Finale: Marinko—Bradeško 2:1.

Svetovno smučarsko prvenstvo odpovedano

Von Tschammer und Osten je prepovedal v Nemčiji vse smučarske prireditve z izjemo mladinskih

Včerajšnja »Gazzetta dello Sport« prinaša brzojavko iz Berlina, ki pravi:

Tiskovni urad vodje nemškega sporta, državnega podtajnika Von Tschammer und Ostena objavlja:

»Nemški sport je sledeč pozivu Vodje izročil vojski smuči in vso odnosno zimskosportno opremo. S tem v zvezi prepovedujem za letošnjo zimo vse napovedane smučarske prireditve in to tako tečaje, kot tekmovanja in prvenstva, vključno svetovno prvenstvo določeno za prvo polovico februarja v Garmisch-Partenkirchnu. Kar se tiče mladinskih smučarskih prireditev, bodo sledila navodila, ki jih bodo izdali voditelji Hitlerjanske mladine.«

Kakor ugotavlja objava sama je gornja odločitev naravna posledica zbiranja smuči in predmetov odnosne opreme, vključno smučarskih čevljev, v korist čet, ki so na vzhodni fronti. Zbiranje se je začelo 27. decembra in zaključilo 4. januarja vzporedno z akcijo nabiranja volnenih oblačil in kožuhov za vojake.

Zbiranje smuči je imelo totalitaren značaj; izvzeti so bili le gorski prebivalci, ki uporabljajo smuči pri delu, učitelji smučanja, gozdni čuvaji kakor tudi člani Hitlerjanske mladine. Zbrane smuči morajo biti daljše kot 1.70 m in čevlji večji kot št. 42. Izvzete so od zbiranja specialne smuči za skoke in teke na velike daljave.

Z uredbo, izdano danes, je določeno, da morajo lastniki hotelov in zakupojemniki planinskih zavetišč, kjer so zaloge smuči, izročiti te nemškim oblastem do 8. t. m., če jih njih zakoniti lastniki ne bodo sami odnesli.

Ambrosiana sili v ospredje

Triestina je prepustila eno točko Atalanti in padla na 3. mesto — Tudi v diviziji B Vicenza in Fanfulla popuščata

Ljubljana, 5. januarja

XI. kolo italijanskega nogometnega prvenstva je prineslo štiri zanimive tekme: med Romo in Ligurio, Venezio in Fiorentino, Triestino in Atalanto ter Ambrosiano in Juventusom. Med favoriti je odpovedala edino Triestina, ki je oslabljena dopustila, da ji je Atalanta odvzela v Trstu važno točko. Poročila pravijo, da tudi tesna zmaga Atalante ne bi bila nezaslužena, saj je prevladovala ves prvi polčas, medtem ko sta bili v drugem polčasu moštvi enakovredni. Pri Triestini je bila na mestu edino obramba. Razmerje kotov je bilo 2:1 za Atalanto. Roma je v Genovi zaigrala odlično zlasti v drugem polčasu in pobrala Liguriji obe točki. Trije goli so ji močno izboljšali količnik in prevzela je zopet vodstvo. Venezia je zmagala proti Fiorentini z nekoliko manjšo razliko tudi šele v drugem polčasu. Največje zanimanje, ne toliko zaradi trenutnega stanja v tabeli, kakor zaradi tradicije in velikega slovesa obeh klubov še iz preteklih davnih let je pritegnila tekma v Milanu med Ambrosiano in Juventusom. Ambrosiana je zmagala s prepričljivim rezultatom in zasedla v tabeli z enakim številom točk kot Triestina, četrto mesto. Med ostalimi tekmami sta zanimiva rezultata v Livornu in Rimu, kjer sta gostujoči Bologna in Genova spravili po eno točko.

Po včerajšnjem kolu je stanje med vodečimi klubi v diviziji A takole: Roma (18:8) in Venezia (13:6) 15 točk, Triestina (13:6) in Ambrosiana (18:10) 14, Torino (11:12) 13, Atalanta (18:14) in Liguria (20:18) 12 točk itd. Podrobni izidi so naslednji

v Modeni: Modena—Napoli 1:0 (1:0),
v Livornu: Livorno—Bologna 1:1 (1:1),
v Milanu: Ambrosiana—Juventus 4:1 (3:1),
v Rimu: Lazio—Genova 1:1 (0:0),
v Genovi: Roma—Liguria 3:0 (0:0),
v Torinu: Torino—Milano 1:0 (0:0),
v Trstu: Triestina—Atalanta 0:0,
v Firenci: Venezia—Fiorentina 3:1 (0:0).

V diviziji B je vedno bolj očitno, da doslej vodeča kluba Vicenza in Fanfulla počasi popuščata in da prehaja vodstvo v druge roke. Bari se je na prvo mesto usidral že preteklo nedeljo in z včerajšnjo zmago nad Lucchesejem si je pridobil že dve točki naskoka. Vicenza namreč proti šibkemu Udineseju ni mogla več izsiliti kakor neodločen rezultat, Fanfulla pa je pustila obe točki v Pescari. Padova si je z visoko zmago nad Piso pomogla celo na 4. mesto, medtem ko se je Novara z zmago nad Sieno uvrstila na tretje. Med ostalimi rezultati je omeniti še zmago Brescije v Bustu Arsiziju.

Stanje v tabeli divizije B je naslednje: Bari (19:10) 18 točk, Vicenza (13:2) in Novara (19:5) 16, Padova (23:10), Fanfulla (22:11) in Alessandria (18:12) 15 točk. Pescara (17:10) in Brescia (17:12) 14 točk itd. Podrobni rezultati so bili:

v Vicenzi: Vicenza—Udinese 0:0, v Pratu: Prato—Fiumana 2:2, v Bariju: Bari—Lucchese 2:0, v Savoni: Novara—Savona 1:0, v Alessandriji: Alessandria—Siena 2:1, v Bustu Arsiziju: Brescia—Pro Patria 3:2, v Pescari: Pescara—Fanfulla 2:0, v Padovi: Padova—Pisa 5:0 in v Speziji: Spezia—Reggiana 1:0.

Portugalska : Švica 3 : 0 (2 : 0)

Na novega leta dan je švicarska nogometna reprezentanca nastopila v Lisboni proti Portugalski. Po porazu v Španiji so Švicarji pred 25.000 gledalci doživeli še večji poraz 3:0 proti Portugalcem. Tekmo je sodil Španec Escartine.

Portugalci so oba polčasa gospodarili na igrišču in Švicarji jih niso mogli resneje ogroziti. Pri Švicarjih je bila slaba zlasti napadalna vrsta. Portugalci so dosegli vodstvo v 35. minuti in nato do odmora v 44. minuti povišali na 2:0. Rezultat je bil postavljen kmalu po otvoritvi drugega polčasa.

Za Spenglerjev pokal

V Davosu je bilo na novo leto tekmovanje v hokeju na ledu za Spenglerjev pokal. V finale sta se plasirala Davos in Berliner SC. Zmagal je Davos 9:0 (4:0, 3:0, 2:0)).

Pesimist

Susevind, tako se je pisal mož, podvržen vplivu vremena.

Ta mož je imel porazen dar, da je videl v slabo zapirajočem se oknu najglobljе duševne nagibe tega čudnega sveta. Tako ni bil kriv nedolžen prepih, ki mu je puhnil skozi priprta vrata v obraz, ne: skupnost vseh strahot mu je prešinila kosti. Fizična bolečina mu je skrivila neprestano na straži stoječe obličje, čim so kje v hiši zaškripala vrata v tečajih.

Susevind ni bil revmatičen, niti nervozen, mož ni bil bolehen ali hipohonder: bil je samo zamočen, zapihan in zasnežen, preganjan po loputajočih oknicah, zastrašen po plapolajočih zastorih, omrežen po brnenju brzojavnih žic, napaden po morski bolezni ob pogledu na oblake, blazen v pričakovanju, da-li se veter končno ne bo obrnil, da-li ne bo končno posijalo solnce.

Solnce ni posijalo. Susevind je vedel, zakaj ne sije.

Susevind je zbral vse gradivo o solnčnih mrkih, o polarnih ekspedicijah, o stebrih radijskih postaj in o vrtinčastih viharjih.

Takole sodbo si je bil ustvaril o vsem tem — nekoliko zmedeno: Ledene gore so ohladile Zalivski tok. Letalstvo je razcefralo ozračje. Medplanetne rakete so se uveljavljale kot sončne pege. Ali je čudno, da se zemeljska obla krči, če je pa vsa skorja naše zemlje podminirana z rudniki, kanalizacijami in podzemnimi železnicami? Nebotičniki privlačujejo elektriko, ki se nabira v brzojavnih uradih in povzroča potem tajfune. Z nebotičniki je v zveki večna megla in morje se mora dvigati vedno bolj, ker v asfaltiranih mestih zemlja ne more požirati vode. Nov vesoljni potop je neizogiben. Težke kovine bi bilo treba enakomerneje razdeliti na vse dežele, da bi se preprečili potresi in izbruhi ognjenikov. Kaj preprečiti? Tam, kjer se plinski daljnovodi in radio neprestano tresejo pod udarci parnih kladiv, motorjev in strojev vseh vrst!

Susevind je vrgel en pogled na adventiste, tolmače svetega pisma, proroke, napovedujoče konec sveta. Ti so čutili nekaj pritiska, tega neznosnega zračnega pritiska, oznanjujočega katastrofe. Visoko dvignjenih ram je hodil okrog kakor človek, ki mu bo zdaj zdaj zgrmel na glavo tovarniški dimnik. Vsak belič, ki ga je kakorkoli prihranil je naložil sproti v premog, drva in sveče. Čisto po svoje si je razlagal »nauk o ledeni dobi« in trdil je, da je izračunal, da ima že dolga leta vsako poletje en solnčen teden manj in torej en deževen teden več. Poraba solnčne toplote v solnčnih kopelih je že prekoračila mogočnost izvora. Susevind je bil prepričan, da spada solnce med zvezde, ki so že davno ugasnile in da so nič hudega sluteči nedeljski izletniki v dveh solnčnih tednih zadnjega deževnega poletja zapravili njegove zadnje drgetajoče rezerve. In narava mu je dala prav: solnčni mrk je udaril svet s slepoto.

Štirideset dni je Susevind prihujfjeno iskal z očmi na nebu solnce. Dvainštirideset dni. Potem je pa opustil svoje prizadevanje. V svojem prepričanju se je bil utrdil. Solnca ni bilo več. Ljudje so pa begali po ulicah v galošah, z dežniki in v dežnih plaščih, ne da bi to sploh opazili.

— Depresija, — so govorili vremenski zemljevidi. Tramvajski sprevodniki pa: Slabo vreme. In to je bilo vse.

Šestdeset dni se je Susevind oziral po solncu. Oseminšestdeset dni.

Tedaj je pa napravil krepost v sili. Ustrelil se je.

V sredo sedmega so ga pokopali — ob najlepšem solnčnem dnevu.

Prvi stenski list v Ljubljani

Ljubljana, 5. januarja.

V soboto so se v Ljubljani in v vseh večjih krajih Ljubljanske pokrajine ljudje z zanimanjem ustavljali pred velikim lepakom pod naslovom »Ljubljana antibolševiška« odnosno »Ljubljana protiboljševiška«, ki prav za prav predstavlja prvi stenski list v naših krajih. Čeravno so se stenski listi v sedanji svetovni vojni pojavili skoraj v vseh vojskujočih se in nevtralnih državah, je za nas stenski list vendarle nekaj novega.

Namen stenskih listov odnosno novin je predvsem, da ljudstvu na najbolj zgovoren način povedo, kakšno delo je v njegov prid in kakšno mu utegne najbolj škodovati. Ta namen je vsekako dosegel tudi prvi stenski list v naših krajih. Peča se predvsem z delom plačanih slovenskih agentov, ki so za angleške funte sejali med našimi ljudmi nemir in jih skušali vzgajati v duhu anglosaksonske in boljševiške politike.

Lepak »Ljubljana protiboljševiška«, ki je zbudil tolikšno pozornost v naših krajih, navaja med drugim kot svarilo zlasti, da delo od tujine plačanih agentov nikakor ni v skladu z interesi naše slovenske kulture in našega gospodarstva. Zaradi njihovega dela je bila bivša Jugoslavija pognana v vojno, njene posledice, ko se je znižala vrednost naše lastnine in ko smo izgubili z napornim delom pridobljena gospodarska bogastva, pa smo občutili vsi, čeprav niso bili naši nazori v skladu z njihovimi.

Lepak s posebnim poudarkom opozarja: Če smo trpeli, če smo podvrženi vojnim zakonom, če objokujemo mrtve, se moramo za vse to zahvaliti komunistom, ki pogosto tako brezglavo delajo proti ljudskim interesom in ki čisto nedolžne ljudi poganjajo v nesrečo.

Pred prvim stenskim listom v naših krajih so se ljudje z zanimanjem ustavljali tudi še včeraj ves dan in ga živahno komentirali.

Opozorilo

Pokrajinsko podporno društvo sporoča:

Vsi, ki so prejeli s 1. januarjem in dalje nakaznico za použitev enega obeda na dan v obednici Velesejma, so od tega datuma dalje izključeni od vsake druge podpore v obliki hrane, ki so je bili prej deležni.

Obrok hrane se lahko použije na licu mesta, lahko pa se tudi dvigne in odnese domov.

Iz Spodnje Štajerske

— Novi grobovi. V Mariboru so umrli: zasebnica Margareta **Gasparin,** stara 87 let, zasebnica Marija **Veber,** stara 84 let, sprevodnikov sinček Anton **Kovič,** star 3 tedne, zasebnik Ivan **Vrečko,** star 80 let, sprevodnikova vdova Marija **Smole,** stara 80 let in 22letna pletilka Gisela **Trobentar.** V Studencih pri Mariboru je pa umrl pomožni delavec Alojz **Koser,** star 60 let.

— Ob nedeljah nobenega avtobusnega prometa. Zaradi štedenja bencina je bil z včerajšnjim dnem tudi na Spodnjem Štajerskem ob nedeljah in praznikih prepovedan ves avtobusni promet.

— Na cesti onemogla. Na pobrežki cesti je te dni onemogla 52letna železničarjeva vdova Marija Strniša iz Maribora. Zvečer se je vračala domov, pa se je med potjo zgrudila in onesvestila. Prepeljali so jo v bolnico, kjer se je izkazalo, da je zadobila hude ozebline.

— Poostren pasji kontumac v ptujskem okraju. V zadnjih tednih je bilo v ptujskem okraju več novih primerov pasje stekline. Stekli psi so ogrizli več ljudi, ki jih je tudi napadla steklina. Zato so oblasti odredile poostritev pasjega kontumaca. Vse pse, ki tekajo okrog brez gospodarja, bodo postrelili.

— Na Spodnjem Štajerskem so nabrali tri vagone tople obleke in perila. Snoči ob 20. je bilo na Spodnjem Štajerskem zaključeno zbiranje tople obleke, perila, smučk in smučarskih čevljev za vojake na vzhodnem bojišču. Zadnja dva dneva zbiranja sta bila dobro izkoriščena. Na Spodnjem Štajerskem so zbrali tri vagone tople obleke, perila, smučk in smučarskih čevljev. V petek so odposlali iz Celja en vagon, v soboto pa je odpeljal iz Celja drugi vagon.

— Količina živil na nakaznice ostane nespremenjena. Za čas od 12. januarja do 8. februarja 1942 ali za 32. dodelitveno razdobje ostane količina živil, ki jih dobiva prebivalstvo na nakaznice, nespremenjena. Vsi prebivalci, ki se ne oskrbujejo sami, pa dobe še enkrat posebno dodelitev 250 gramov stročnic.

— Vlak ga je povozil. Na postaji Vuhred-Marenberg se je pripetila oni dan težka nesreča. Ko je odhajal s postaje oseoni vlak so opazili železničarji ob tiru škorenj. stopili so pogledat kaj je in vsi prestrašeni so zagledali v škornju odrezano človeško nogo. Na nasprotni strani tira so pa zagledali človeško truplo. Preiskava je dognala, da je moral nesrečnež izstopiti iz vlaka na napačni strani ali pa je hotel v zadnjem trenutku čez železniško progo, pa mu je spodrsnilo, da je padel pod vlak. V mrliču so spoznali 63letnega delovodjo državnih železnic z Jesenic Aleksandra Rajšpa. Kolesa so mu odrezala obe nogi. Z vlakom so ga hoteli prepeljati v mariborsko bolnico, pa je med prevozom umrl. Njegovo truplo so pripeljali v mrtvašnico na Pobrežju in v petek so Rajšpa pokopali.

Jutri, na praznik sv. Treh kraljev „Slovenski Narod" ne izide.

Šlajmerjev sanatorij je zdravil 1500 bolnikov

Lani je bil nekaj časa na razpolago tudi vojaškim ranjencem — 800 operacij, 181 porodov, 18 smrti in 1 poroka

Ljubljana, 5. januarja

V pregledu lanskih rojstev, smrti in porok, ki smo ga objavili pretekle dni, je bil poleg bolnice mnogokrat imenovan tudi Šlajmerjev sanatorij kot kraj večinoma veselih dogodkov. Odkar je bila v sanatoriju urejena porodnišnica vedno bolj raste število žena zavarovanih privatnih nameščencev, ki se ob porodu zatekajo v njegovo okrilje, obenem pa se rade poverjajo zdravnikom sanatorija in njegovi odlični postrežbi tudi številne zasebnice.

Kako pomemben postaja Šlajmerjev sanatorij v zdravstvu Ljubljane, je razvidno zlasti iz števila pacijentov, ki se zatekajo k njemu iskat zdravja Če upoštevamo pri tem, da sanatorij ne sprejema bolnikov z nalezljivimi, spolnimi in očesnimi boleznimi, je njegova pretekloletna bilanca dela nadvse zaslužna za zdravje Ljubljane pa tudi Ljubljanske pokrajine. Šlajmerjev sanatorij je preteklo leto zdravil 1500 pacijentov, kar je približno 6 odstotkov bolnikov, ki jih je imela preteklo leto splošna bolnišnica. Med temi pacijenti je bilo 181 porodnic, ki so dale življenje 89 fantom in 92 deklicam. Večina novorojencev je bila krščena v kapelici sanatorija, razen tistih, katerih matere so si želele, da bi bili njih otroci krščeni v domači fari. Krstno knjigo za Šlajmerjev sanatorij vodi šentpetrski župnik.

V Šlajmerjev sanatorij se zatekajo v velikem številu tudi nečlani TBPD. Približno polovico pacijentov odpade na zasebnike, ki iščejo pomoči v sanatoriju zlasti v težjih primerih. Tako je razumljivo, da je število lani izvršenih operacij visoko. Bilo jih je 800, pri tem pa je skupno tudi s tistimi, ki niso bili operirani, umrlo samo 18 bolnikov, kar pomen in raven tega važnega zdravstvenega zavoda še bolj podčrtuje.

Zaradi tolikšnega zanimanja pacijentov je bil sanatorij skozi vse leto dobro zaseden. V času vojne je bil poldrugi mesec na razpolago tudi vojnim ranjencem.

V domu imajo svojo kapelico za verske obrede in v njej tudi krstijo. Porok bolnikov v njej niso zabeležili, pač pa se je v kapelici poročila neka uradnica TBPD.

Cenik za zelenjavo in sadje št. 7

veljaven od 5. januarja 1942-XX

Ljubljana, 5. januarja

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi svoje naredbe st. 17 z dne 9. maja 1941-XIX naslednje cene v prodaji pri proizvajalcu ter pri trgovcu na debelo in drobno. Cene, ki so maksimalne, določajo v kategorični obliki mejo za katero se morajo cene dejansko gibati pri kmetu oziroma pri trgovcih. Iz tega sledi, da je pač mogoče prodajati nižje, nikakor pa ne višje kakor po odrejeni ceni.

(Cene so mišljene za kg, in sicer prva pri prodaji na debelo, druga pri prodaji na drobno.)

Česen 8.10, 9.10; korenje (rdeči korenček) 2.40, 2.80; karfijola 2.85, 3.45; čebula 2.20, 2.80; solata (endivija, zobčasta in navadna) 2.60, 3.10; radič 6.20, 7.—; zelena 2.45, 2.85; špinača 3.90, 4.40; pomaranče I. skupine (Moro-Tarocco) I. vrste (II. vrste) 5.65 (4.90), 6.65 (5.75); pomaranče II. skupine (Sanguino-Sanguinella) I. vrste (II. vrste) 4.80 (4.33), 5.70 (5.10); pomaranče III. skupine (Biondo) I. vrsta (II. vrsta) 4.40 (4.05), 5.30 (4.75); Fige suhe v celofanu 9.90, 10,95; fige suhe v košarcah 9.10, 10.50; limone za komad I. vrste 0.50, 0.55; limone za komad II. vrste 0.45, 0.50; jabolka I. vrste 5.95, 6.85; jabolka II. vrste 5.35, 6.15; mandarine I. vrste 4.45, 5.25; mandarine II. vrste 4.05, 4.70; maroni I. vrste 6.20, 7.75; orehi Sorento 13.45, 15.45; orehi italijanski navadni 11.50, 12.20; krompir domač (pri kmetu 1.—) 1.30; krompir za seme »Bintje« (pri kmetu 1.50); krompir za seme ostalih vrst (pri kmetu 1.30).

OPOMBE:

1. Jabolka I. vrste so: Parmene, renetke, mošanjški, champagne, Grafensteiner, Deliziose, Morgenduft, Jonatan, Wagner, Star, Imperatore, Abbondanza Sergente, Annurche.

2. Pri označbi cen je pristaviti tudi vrsto blaga po kakovosti. Trgovci na debelo morajo izročiti kupcem račun z označbo blaga, vrste in enotne cene ter morajo tudi kupci zahtevati tak račun.

3. Ta cenik mora biti izvešen v prodajnih prostorih na dobro vidnem mestu in velja — izvzemši domači krompir — le za uvoženo blago. Razume se brez tare.

4. Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani v trgovini na drobno pa veljajo najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika.

5. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora biti predhodno odobreno od Visokega komisarijata.

6. Kršitelji tega cenika se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca 1941 M. s. št. 358.

Ljubljana, dne 2. januarja 1942-XX.

Visoki Komisar: **Emilio Grazioli.**

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 5. jan.: Zaprto.

Torek, 6. jan., ob 14.: »Peterčkove poslednje sanje.« Izven. Mladinska igra. Zelo znižane cene. — Ob 17.30: »Rokovnjači.« Izven.

Sreda, 7. jan., ob 17.30: »Rokovnjači.« Red Sreda.

OPERA

Ponedeljek, 5. jan.: Zaprto.

Torek, 6. jan., ob 17.: »Prodana nevesta.« Izven.

Sreda, 7. jan., ob 17.: »Ples v Operi.« (Opereta.) Premiera. Red Premierski.

Radio Ljubljana

Torek, 6. januarja 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Lahka glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert pianista Orazia Frugonia. 12.40: Ljubljanski šramel. 13: Napoved časa, poročila v italijanščini. 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Ljubljanski radijski orkester in komorni zbor pod vodstvom D. M. Šijanca. 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Mali orkester pod vodstvom mojstra Vaccaria. 14.45 Poročila v slovenščini, polifonična glasba, izvaja pevska šola florentinskega seminarja pod vodstvom Domenica Bartoluccia. 17.35: Komorna glasba. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.40: Koncert kmečkega tria. 20: Napoved časa, poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Pestra glasba. 20.45: Gledališka sezona EIAR: simfonični koncert pod vodstvom mojstra Victoria De Sabata, v odmoru slovensko predavanje. 22.24: Poročila v italijanščini.

Sreda, 7. januarja 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Operetna glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Sekstet Jandoli. 12.35: Solonastop Miloša Ziherla na saksofonu. 13: Napoved časa, poročila v italijanščini. 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Godba Kr. letalstva pod vodstvom Alberta Di Maniela. 13.50: Plošče. 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Orkester Cetra pod vodstvom mojstra Angelinia. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Kvartet Jožek in tercet sester Stritar. 19: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Simfonična glasba. 20: Napoved časa, poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Od Taja do Donave — glasbena fantazija, orkester pod vodstvom mojstra Petralia. 21.20: Koncert sopranistke Nade Stritar in Adamičev mali orkester. 22.30: Koncert klasičnega tria. 22.45: Poročila v italijanščini.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 5. januarja: Telesfor

Jutri: Torek, 6. januarja: Sv. Trije kralji

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Železna krona

Kino Sloga: Potepušček

Kino Union: Večna iluzija

Kino Moste: Prvi poljub. Peklenska dolina

Veseli teater ob 18.30 v Delavski zbornici.

PRIREDITVE NA PRAZNIK

Kinematografi nespremenjeno.

Veseli teater ob 15. v Delavski zbornici

DEŽURNE LEKARNE

Ponedeljek: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 10, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Torek: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, in Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta

Mestno dežurno zdravniško službo bo opravljal dr. Franta Mis, Poljanska cesta 15-I. Telefon št. 32-84.

Nemško gledališče v Metzu

V francoskem gledališču v Metzu so kmalu po prihodu nemške vojske začeli uprizarjati nemška dela. Po daljšem presledku, ki je bil potreben za preureditev in modernizacijo gledališča, je bilo pa v poslopju bivšega francoskega gledališča v navzočnosti zastopnikov nemških vojaških in civilnih oblasti otvorjeno nemško gledališče v mestu. Intendant Alfred Huttig in okrožni vodja Metza sta v svojih nagovorih obravnavala naloge, ki naj jih izpolni to obmejno nemško gledališče. Gledališče naj bo prednja straža nemške kulture. Ono naj utrjuje nemštvo na Lotarinškem in širi med ljudstvom narodno zavednost. Pri svečani otvoritvi je sodeloval tudi novi mestni orkester pod vodstvom profesorja Rudolfa Niliusa. Kot prvo je prišlo na oder delo švabskega pesnika Walterja Ericha Schäfferja »18. oktober«.

Pojdite malo na izprehod v Tivoli!

Videti je, da so Ljubljančani na ptice pevke in veverice skoraj pozabili

Ljubljana, 5. januarja

Naš lepi Tivoli je zdaj v jutranjih urah skoraj popolnoma osamel. Izprehajalcev ni nikjer, kar je spričo hudega mraza tudi razumljivo. Vsaj za nas, ki imamo doma zakurjene peči in ki se pred hudim mrazom lahko skrivamo v toplih sobah. Nikakor pa tega ne morejo razumeti tivolski krilatci in veverice, ki se vsak dan čudijo, kje so njihovi stalni prijatelji. Prezebajo, stradajo in mislijo, kaj se je vendar zgodilo z ljudmi, ki so jih poleti zabavali in tako radi opazovali, zdaj pa jih v Tivoliju skoraj nikoli ne vidijo več.

V Tivoliju ni več otrok, ki bi čepeli ob grmovju in željno pričakovali, kdaj bo prišla veverica in jim vzela lešnik iz rok. Niti ni odraslih, ki so imeli v žepih razne ptičje in veveričje dobrote, pa jih radoharno delili med naše najmanjše tivolske prijatelje. Samo tu in tam se po samotnih stezah izprehodi človek. In še med temi redkimi izprehajalci se malokdo spomni krilatcev in veveric, ki lačni in prezebli premišljajo o dobrih poletnih ljudeh.

Pojdite vsaj tu in tam malo v Tivoli! Toda ne z naglim korakom in praznim žepom, kjer bi ne bilo ničesar za naše male tivolske prijatelje. Vzemite s seboj oreh, lešnik, skromen košček kruha, ki ga boste tam malim pevkam zdrobili, ali pest ptičje hrane, ki jo za majhen denar dobite v raznih trgovinah. Ko boste hodili po samotnih tivolskih stezicah, pokličite veverice, ki se vam bodo rade odzvale in pohitele k vam, ostale pa vam bodo tudi hvaležne. Tudi drobne tivolske pevke, ki jih tako radi poslušamo v pomladnih, poletnih in jesenskih mesecih, se vas ne bodo ustrašile. Vse dobro vedo, da prihajajo mednje pozimi samo ljudje, ki so dobri in ki žele ptičkam z drobtinicami kruha pokazati hvaležnost za njihovo lepo petje v toplih poletnih jutrih ali večerih.

Dvakrat, trikrat se tako izprehodite skozi zimski Tivoli. Ko boste zašli tja četrtič, bo ta pot postala že vaša navada. In na tej poti ljubezni do malih ptic pevk in veveric boste spoznali, da so male živalce hvaležne. Ne da bi jih klicali, se bodo zbrale okoli vas in pričakovale skromnih dobrot in vašega globokega žepa. Če sami ne boste hitro posegli vanj, se vam bo ta ali ona veverica povzpela po plašču do žepa in sama posegla vanj. Lakota ne pozna obzirov — niti pri pticah in vevericah.

Pa tudi ptice, ki so sicer tako plašne, so se zdaj nekako ojunačile. Ne smete se začuditi, če vam bodo četrti, ali peti dan, ko vas bodo že spoznale in se vam privadile, sedle na klobuk, rame ali roko in prijazno terjale svoje, do česar imajo po nekaj dnevih že prav za prav pridobljeno pravico. Ne bo vam kazalo drugega, kakor da sežete v žep in jim radodarno ponudite nekaj skromne hrane.

Nikogar ne mislimo učiti ljubezni do ptic in drugih malih tivolskih živalic. To ni niti potrebno. Dovolj je, če se samo enkrat izprehodite po tistih samotnih stezicah, pa pokažete živalcam svojo ljubezen in že boste spozali, da je njihova hvaležnost morda večja od človeške. Prihodnji dan vas bo kar samo potegnilo v Tivoli in v žepih boste spet nosili dobrote za tivolske pevke. Majhen in čisto skromen prigrizek, ki pa je za drobne pernate krilatce življenjskega pomena.

Res je, da ni treba nikogar učiti ljubezni do ptic in veveric. Sama se vam vsili in še ne zavedate se, kako iznenada se je naselila v vas.

Pojdite malo v Tivoli! In spomnite se večkrat prezebajočih ptic, ki jih tako radi poslušate v poletnih jutrih ali večerih. Z lešnikom ali orehom se spomnite tudi veveric, ki imajo poleti vaši otroci z njimi največje veselje. Ko skakljajo okoli njih in se prav previdno priplazijo, da s sprednjima tačicama pograbijo svojo najljubšo slaščico — lešnik.

Nnam ni mraz! Dobro smo oblečeni in se zime ne bojimo. Mraz pa je malim prebivalcem Tivolija, ki vsak dan in vsako uro tako željno pričakujejo svojega velikega prijatelja — človeka.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16., 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA * TELEFON 22-41

Epohalno filmsko veledelo! Največji film zadnjega časa!

Železna kronа

Gino Cervi, Luisa Ferida, Massimo Girotti, Elisa Cegani in na tisoče drugih igralcev in statistov.

Na praznik predstave ob 10., 14., 16. in 18.15 uri.

KINO UNION * TELEFON 22-21

Večna iluzija

zadnji in najboljši film slovitega režiserja Franca Capre. Jean Arthur, James Stewart, Lyonel Barrymore itd.

KINO SLOGA * TELEFON 27-30

Samo še danes vesela in zabavna filmska burka

Potepušček

z najboljšim komikom MACARIJEM

KINO MOSTE

Jutri ob 14., 16.30 in 19.

PRVI POLJUB

Deanna Durbin v svojem najboljšem pevskem velefilmu. Arija iz opere Madame Butterfly, Straussovi valčki itd.

PEKLENSKA DOLINA

Jack Randall, pojoči cowboy maščevalec krivice v filmu tajnstvenega Zapada.

Ob 19. uri samo: Prvi poljub!

DNEVNE VESTI

— **Nemški podžupan v Osijeku.** V drugem največjem mestu osvobojene Hrvatske Osijeku, kjer je središče slavonskega mesta je bil imenovan za župana veletrgovec Movrina, za podžupana ing. Penz.

— **Obrambni davek na Hrvatskem.** Hrvatska vlada je sklenila pobirati obrambni davek, ki bo znašal 10 do 60% doklade na dosedanji dohodninski davek. Obenem je bil odpravljen obrambni fond, ustanovljen v bivši Jugoslaviji v obrambne svrhe.

— **70.000 posetnikov protiframazonske razstave v Beogradu.** Protiframazonska razstava v Beogradu je vzbudila v srbski javnosti veliko zanimanje. Do konca lanskega leta si jo je ogledalo 70.000 ljudi.

— **Državna policija v Srbiji.** »Novo Vreme« poroča, da bo ustanovljena v Srbiji državna policija, in sicer v sporazumu z nemškimi okupacijskimi oblastmi. Obsegala bo orožništvo, mestno policijo in finančno kontrolo.

— **Ukinitev potne službe z Ameriko in Azijo.** »Piccolo« poroča iz Rima: Sporoča se javnosti, da so popolnoma prekinjene poštne zveze z Zedinjenimi državami in z njimi združenimi pokrajinami (Aljaska, Havajsko otočje, Marijansko otočje in Kanalska cona), s Kolumbijo, Hondurasom, Guatemalo in Kubo. Iz tehničnih vzrokov so začasno ukinjene tudi navadne in zračne poštne službe za vse druge ameriške države kakor tudi Daljni azijski vzhod (Japonska in z njo družene pokrajine, Mandžukuo, Kitajska in Siam).

— **Sprejem rimskih plemičev pri papežu.** Danes dopoldne je papež v svečani avdijenci sprejel rimsko plemstvo in patricije. Sprejem je bil v Konzistorijalni dvorani.

— **Začetek operne sezone v Trstu.** Te dni je bila zaključena v Trstu v gledališču Verdi jesenska dramska sezona. Gledališče se sedaj pripravlja na otvoritev lirično simfonične sezone, ki se bo začela 15. t.m. Uvodna predstava bo prinesla Zandonaijevo opero »Francesca da Rimini«. Istočasno pripravljajo tudi Alfanovo delo: »Vstajenje«. Ta tolstojanska drama, ki jo je odlično uglasbil Alfano, je bila v Trstu izvajana že pred leti in je takrat doživela velik uspeh.

— **Eksemplarična kazen.** Rimsko sodišče je razpravljalo proti nekemu Donatu Forlizziju, ki je bil obtožen, da je prodajal benzin proti predpisom za visoko ceno. Benzin, ki ga je prejemal kot lastnik večjega števila taksijev, je mešal z nekim ladijskim oljem in tako izdeloval neko »avtarkično« mešanico, ki jo je prodajal po 14 do 20 lir liter. Sodišče je Forlizzija spoznalo za krivega in sicer zaradi prodajanja blaga, ki ni odgovarjalo predpisom, zaradi prekoračenja cen in zaradi neplačila proizvajalnega davka. Obsodilo ga je na 6 mesecev zapora in globo 6000 lir. Zaradi tihotapljenja je bil vrh tega obsojen še na 1.400.000 lir globe.

— **Povprečna količina použitega mesa na prebivalca v Italiji.** Nedavno smo objavili podrobni pregled dohodkov, ki jih je imela Italija v letih 1936 in 1937 od davka na potrošnjo. Pregled je povedal, da je bil davek na meso po višini vsote na drugem mestu, takoj za alkoholnimi pijačami. V letu 1936 je dal 579.1 milijona lir, leta 1937 za 538.9, in je dosegel 31.11 oziroma 28.15 odstotka vsega davka na potrošnjo. Povprečna višina davka na meso na prebivalca je bila od pokrajine do pokrajine različna. Najmanj je odpadlo davka na prebivalce Leške pokrajine, kjer so leta 1936 plačali povprečno 2.76 lire, in l. 1937 na prebivalce Ennske pokrajine, kjer je znašal davek povprečno 2.58 lire. Največ, in sicer 35.28 lire l. 1936 in 32.76 lire leta 1937 so plačali davka v Tržaški pokrajini. Povprečna višina davka po vsej državi glede na število prebivalcev je bila l. 1936 — 13.48 lire in l. 1937 — 12.55 lire. Tudi povprečne količine použitega mesa so od pokrajine do pokrajine različne. Najmanj mesa, in sicer po 4 kg na prebivalca, je odpadlo obe leti na prebivalce Trapanske pokrajine, največ pa na prebivalce Zadrske pokrajine, kjer so l. 1936 pojedli povprečno po 57 kg mesa in l. 1937 — 53 kg. Povpreček za vso državo je znašal 21 kg v l. 1936 in 19 kg v l. 1937. Podroben pregled daje naslednjo sliko v l. 1937: 53 kg v Zadru, od 37 do 30 kg Bolzano, Kvarner (Reka), Varese, Milan (34). Trst, Novara, Bologna (32). Roma (30) in Torino (30), od 29 do 20 kg Pavia, Ravenna, Vercelli, Como, Genova (26), Firence (25), Alessandria. Ancona, Gorica, Imperia, Livorno, Macerata, La Spezia, Parma, Torni, Ascoli Piceno, Ferrara, Modena, Pistoria, Savona, Aosta, Asti, Brescia, Piacenza, Reggio Emilia, Viterbo, Aquila, Cagliari, Cremona. Forli, Grosseto, Siena in Benetke (20),od 19 do 10 kg med drugimi tudi Videm, Istra, Trento, Napoli (14), razen tega pa je še vrsta pokrajin, kjer so pojedli povprečno manj mesa kot 10 kg. Na zadnjem mestu je Trapani s 4 kg. Ta pregled iz mirnih časov pove, kakor poroča Agit, zakaj se sedanja delitev mesa na izkaznice po količinah ne izvaja povsod enako. eniat rdgov eniatx rdgovc eniatx rdgovcf

— **Mladina v Srbiji nima dostopa v javne lokale.** Poročali smo že o raznih utesnitvah za mladino, ki so jih izdala upravna oblastva v večjih srbskih mestih. S strogimi ukrepi je te dni sledilo tudi Pančevo, kjer so oblastva najstrožje prepovedala mladini zahajati v javne lokale. Poleg same mladine bodo odslej v Pančevu kaznovani tudi vsi gostilničarji, ki bi ji postregli z alkoholnimi pijačami. Pančevska oblastva so hkrati prepovedala tudi kvartanje v javnih lokalih in določila stroge kazni za vse, ki bi te prepovedi ne upoštevali.

— **Glavno obeležje življenju Kragujevca** je dajal za bivše Jugoslavije znani artileški tehnični zavod, ki je redno zaposloval nad 10.000 delavcev. Pomembni vojaški industrijski zavod s svojim delom niti v sedanji majhni Srbiji ni povsem prenehal z delom, ampak deluje v skrčenem obsegu še zmerom, čeravno v večini oddelkov delo popolnoma počiva. Takoj po zlomu bivše Jugoslavije je postalo brezposelno delavstvo v Kragujevcu za mesto ogromen problem, ki pa so ga uredili tako, da so nekatere delavce poslali na njihove domove, da bi se spet posvetili kmetijstvu, veliko število pa jih je odšlo v Nemčijo, kjer so kot dobri strokovnjaki lahko dobili zaposlitev v raznih industrijah.

— **Obnovitev robnega prometa v Srbiji.** Od zloma bivše Jugoslavije do konca lanskega leta v Srbiji ni bilo dovoljeno pošiljati pakete, ampak je bil poštni promet omejen samo na pisemskega, brzojavnega in telefonskega. Na prošnjo srbskih poštnih oblastev je nemški vojaški poveljnik v Srbiji te dni ponovno dovolil reden paketni promet, in sicer za državne urade in tudi za zasebnike. Paketi, ki jih državni uradi ali zasebniki pošiljajo po pošti, ne smejo biti težji od 10 kg.

— **Lepi uspehi srbske zimske pomoči.** Beograjsko »Novo Vreme« poroča o sestanku odbora srbske zimske pomoči, ki se je nedavno vršil v Beogradu, predsedoval pa mu je notranji minister Nedićeve vlade Milan Acimović. Za srbsko zimsko pomoč so Beograjčani skupno zbrali nekaj nad 11 milijonov din, zlasti pa so se izkazali srbski vojni ujetniki, ki delajo zdaj v Nürnbergu v Nemčiji in ki so kot svoj prispevek za srbsko zimsko pomoč nakazali v Beograd 1.400.000 din. Srbski vojni ujetniki iz Nürnberga so hkrati obvestili glavni odbor srbske zimske pomoči, da bodo tolikšen znesek kot svoj prispevek zanjo nakazovali odslej redno vsak mesec.

— **Nekaj podrobnosti iz srbskega državnega proračuna.** Beograjska Nedićeva vlada je izdelala državni proračun, ki je z novim letom že stopil v veljavo. Dohodki in izdatki so določeni približno s 5 milijard din. Po določilih finančnega zakona, ki je bil izdan hkrati z novim srbskim državnim proračunom, glavna kontrola odslej ne bo več samostojno upravno telo, ampak bo podrejena predsedstvu srbske vlade, ki je bilo hkratu pooblaščeno za reševanje vseh uradniških vprašanj, dalje vprašanj uslužbencev narodne skupščine, bivšega dvora, glavne kontrole, bivšega zunanjega in vojnega ministrstva ter beograjskega državnega gledališča. Za uradništvo bivšega jugoslovenskega ministrstva za telesno vzgojo je odslej pristojen minister za socialno politiko in narodno zdravje. Novi srbski državni proračun določa za predsedstvo vlade blizu 89 milijonov din izdatkov, za pokojnine in invalidske podpore skoraj 797 milijonov din, za pravosodno ministrstvo blizu 227 milijonov din, za prosvetno ministrstvo nad 450 milijonov din, za notranje ministrstvo blizu 569 milijonov din, za finančno ministrstvo 609 milijonov din, za gradbeno ministrstvo okoli 116 milijonov din, za prometno ministrstvo 30 milijonov din, za ministrstvo narodnega gospodarstva 43 milijonov din, za kmetijsko in prehranjevalno ministrstvo skoraj 195 milijonov din, za ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja pa nad 240 milijonov din.

— **Hrvatske hranilnice beležijo porast vlog.** V svoji gospodarski rubriki poroča »Hrvatski Narod«, da se je število vlog še zlasti povečalo v zadnjih dveh mesecih, ko so znašale nove vloge trikrat več kakor prejšnje mesece.

— **Promet Hrvatske poštne hranilnice.** Stanje vlog na čekovnih računih pri Hrvatski poštni hranilnici je znašalo konec decembra 1 milijardo 800 milijonov kun, skupni promet na čekovnih računih v prvih desetih mesecih obstoja neodvisne hrvatske države pa je znašal 43 milijard 750 milijonov kun. Največji promet je Hrvatska poštna hranilnica zabeležila v oktobru, ko je znašal skoraj 7 milijard kun.

— **Ureditev železniškega prometa med Hrvatsko in sosednimi državami.** Tik pred božičem so se v Zagreb vrnili člani hrvatskega državnega predstavništva, ki so v Bernu zaključili vse potrebne dogovore glede železniškega prometa med neodvisno hrvatsko državo in Švico preko Nemčije oziroma Italije. Isti dan so se vrnili iz Budimpešte člani komisije, ki so sklenili z Madžarsko vse potrebno glede ureditve železniškega prometa med Madžarsko in Hrvatsko. Kot prva je zdaj na vrsti ureditev potniškega in blagovnega prometa med Italijo in neodvisno hrvatsko državo, nato pa med Hrvatsko in Slovaško.

— **Hrvatski državni proračun.** Hrvatski »Službeni list« je te dni objavil prvi finančni zakon neodvisne hrvatske države in prvi hrvatski državni proračun, ki izkazuje blizu 11 milijard kun dohodkov oziroma izdatkov. Največji znesek, skoraj 3 milijarde kun, je določen za hrvatsko vojno ministrstvo, dočim je za vrhovno državno upravo določeno 143 milijonov kun, za predsedstvo hrvatske vlade 113 milijonov kun, za zunanje ministrstvo 112 milijonov kun, za notranje ministrstvo 1 milijarda 332 milijonov kun, za finančno ministrstvo poldruga milijarda kun, za trgovinsko ministrstvo in za prosvetno ministrstvo pa po 1 milijarda kun. Proračun izkazuje skoraj 300 milijonov kun primanjkljaja, ki ga bodo krili z dohodki državnih podjetij.

— **Nova cerkev in nova župnija v Zagrebu.** Znano zagrebško predmestje Kustošija bo dobilo novo 8-razredno ljudsko šolo, ki jo že grade in ki bo v njej prostora za okoli 400 otrok, z naknadnimi dograditvami pa celo za 600 otrok. Prav tako grade v Kustošiji novo župno cerkev in novo župnišče, tako da bo odslej imela Kustošija svojo samostojno faro. Skupni stroški za novo cerkev, župnišče in šolo bodo znašali okoli 10 milijonov kun.

— **»Zgodovina Bosne in Hercegovine«.** Znano hrvatsko kulturno društvo »Napredak« je sklenilo izdati obširno »Zgodovino Bosne in Hercegovine«, ki jo bo priredil poseben odbor samih uglednih hrvatskih pisateljev in znanstvenikov. Odboru predseduje predsednik Matice hrvatske prof. Filip Lukas, prva knjiga pomembnega zgodovinskega dela pa bo obsegala zgodovino hrvatstva v Bosni in Hercegovini od najstarejših časov do l. 1463., ko je Bosna izgubila svojo politično samostojnost, oziroma do l. 1527., ko je padlo Jajce. Druga knjiga bo obravnavala zgodovino Herceg-Bosne od l. 1463. do okupacije Bosne in Hercegovine, t. j. do l. 1878. Tretji del »Zgodovine Bosne in Hercegovine« bo obravnaval hrvatsko življenje v Bosni od okupacije do obnovitve neodvisne hrvatske države. Prvi del bo kmalu izšel. Hrvatsko kulturno društvo »Napredak« se je odločilo na izdajo tega pomembnega dela, ker doslej še v nobeni knjigi ni obravnavana zgodovina hrvatstva kot celote.

— **Nemška trgovska šola v Zagrebu.** S posebnim zakonom je bila nemški evangeljski cerkveni občini v Zagrebu dovoljena ustanovitev dvorazredne nemške trgovske šole. Učni jezik bo nemški, zgodovina in zemljepis se bosta pa poučevala v hrvaščini. Poučevala se bo tudi srbohrvaščina. V ostalem bodo veljali za to nemško šolo isti predpisi kakor za hrvatske trgovske šole.

— **Združenje trgovcev in gostilničarjev Ljubljanske pokrajine** opozarja vse trgovce oblačilnih predmetov ter obutev, da poteče rok vložitve prijave inventarja po točkah dne 8. t. m. Kdor še ni vložil uradno predpisanih inventarjev pri Združenju, naj brezpogojno to stori do 8. t. m.

— **Omejitev delovne svobode v Srbiji.** Srbska vlada je izdala naredbo o obveznem delu odnosno o omejitve delovne prostosti. Po novi uredbi lahko notranji minister prepove razpust delavcev in nameščencev, odredi sprejem delavcev v gotovih podjetjih in vpokliče državljane od 17 do 45 let na obvezno delo. Naredba je že stopila v veljavo.

— **Strojepisni tečaji — novi — dnevni in večerni prično 7. januarja.** Moderna največja strojepisnica, 60 pisalnih strojev. Pouk po desetprstnem sistemu. Informacije in prospekte daje: **Trgovsko učilišče Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15.** 4-n

VESELI TEATER

NOVOLETNI PROGRAM

Ponedeljek ob 18.30
Torek samo ob 15.
GOSTUJE G. LJUBISA JOVANOVIC

— **Nova mladinska pesmarica.** V Pokrajinski založbi v Ljubljani je izšla pesmarica, ki sta jo sestavila Luka Kramolc in Matija Tomc za uporabo v vseh vrstah šol. Platnice je opremil Božidar Kramolc. Vsebina je zelo pestra in obsega 93 pesmi, večinoma narodnih in ponarodelih, pa tudi naši komponisti so lepo zastopani. Ko prelistavam delo, se mi zdi, kakor da hodim lepega, pomladnega dne po sončnih livadah in gledam krasoto, ki v nestetih cvetkah klije iz naše zemlje, kakor da čujem močno in ob enem nežno pesem narave, ki naj veže človeka z nebom in ga vodi k ljubezni in človečanstvu. Zbirka je, kakor čedno opleta gredica, ki je vanjo sejala skrbna mati tisto seme, katero se ji je zdelo najbolj prikladno za njo. Ko sem bil še otrok, pred petdesetimi leti je to bilo, sem kaj rad poslušal mladega hlapca, Jokija, ki je služil na mojem domu, kako je vedno prepeval. Ko je padel na zemljo mrak, je po opravljenem delu zapel ponarodelo Slomškovo »Svetlo sonce se je skrilo«. Vsak večer ista pesem, ali vsak večer spet nova in vedno lepa. Vsi smo poslušali in blažena čustva so nas obhajala. Šli smo po svetu, Jokija že davno krija tuja gruda in utihnilo je petje na kmečkih domovih. Zato je tem hvalevrednejše, da se pesem, ki je naše zemlje glas, ohrani in da mladini v šolo in na dom. Tako bo oteta pozabnosti, mladina pa bo imela z njo veselje. Pri sestavljanju pa sta avtorja hotela dati pesmarica brez dvoma poseben poudarek, ker sta uvrstila tudi častitljivega Gallusa in Smetano. Tako je dobila mesto tudi nabožna, klasična glasba in opera. K 14 pesmim imata avtorja v zalogi klavirsko spremljavo, s katero bo šolam zelo ustreženo posebno ob prilikah spominskih prireditev. Šolska oblast je pesmarico odobrila, priporoča jo pa najbolj vsebina sama.

— **Nesreče.** Včeraj in v soboto so pripeljali v ljubljansko bolnico naslednje ponesrečence: Kordelija Janč, 12letna hči trgovca iz Ljubljane, se je pri sekanju drv nevarno usekala v levo roko. — Franja Pintar, 54letna žena posestnika iz Sodražice, je padla doma na dvorišču in si zlomila levico. — Ivanu Božoviču, 20letnemu gozdnemu delavcu iz Koprivnika, je pri delu v gozdu odletelo poleno v glavo in je precej resno ranjen. — Antonija Oblak, 4letna hči mizarja v Viča, je prevrnila nase lonec vrelega mleka in se zelo poparila po telesu. — Marija Hočevar 4-letna hči sluge iz Ljubljane, je padla pred glavno pošto tako nesrečno, da si je prebila čelo.

— **Radijska postaja v Banjaluki.** V Banjaluki bodo otvorili radiofonsko postajo, ki bo v zvezi z zagrebško radijsko postajo. To bo prva radijska postaja Bosne in Hercegovine.

Klijent: Dobro, mladi gospod, srečo imate. Vi ste namreč že sedmi zavarovalni agent, ki se je zglasil pri meni in edini, ki sem ga sprejel.

Agent: To mi je znano. V vseh šestih primerih sem bil tudi jaz pri vas.

Iz Ljubljane

—lj **Namestu snega dež.** Pričakovali smo, da nam bo jug prinesel sneg. Včeraj se je jug uveljavljal vedno bolj in podil težke črne oblake. Ozračje se je precej segrelo in davi je bilo toplo kakor jeseni. Ponoči je že začelo rositi. Zdaj se zdi za sneg že prtoplo ter smemo skoraj prej pričakovati dež. Takšno vreme ni tako redko v naših krajih. Pogosto je januar toplejši kakor december in večkrat nastopi po novem letu južno vreme. Tudi lani je bila prva polovica januarja toplejša od decembra. Vendar pa še ne moremo pričakovati, da bo letošnja zima mila in da ne bomo dobili snega. Upati smemo celo, da bo kmalu začelo snežiti, čim potegne burja. Zima nam najbrž tudi letos ne bo prizanesla. Časa je še najmanj dva meseca, da pritisne še nekajkrat hud mraz.

—lj **Vsi strojniki, strojevodje in kurjači** iz Ljubljane in okolice bodo imeli svoj sestanek na praznik, dne 6. januarja 1942, ob 10. dopoldne v sejni sobi Pokrajinske delavske zveze, vhod iz Čopove ulice, poleg Rdečega križa.

—lj **Kuhinjske dobrote,** sulc, refoško, rebula, verona, fraskati, pinot, cviček toči gostilna Lovšin. 6-n

—lj **Pokrajinski odbor Rdečega križa v Ljubljani** je prejel od Hranilnice Ljubljanske pokrajine v namene RK lir 1000. namesto razpošiljanja vsakoletnih poslovnih novoletnih voščil. Dentist g. Ferdo Palovec iz Ljubljane je daroval lir 1000. Plemenitim darovalcem iskrena hvala!

—lj **Dva naša odlična umetnika,** vzgojitelja našega glasbenega naraščaja sta se združila v Ljubljanski komorni duo, katerega naloga je obogatiti naše koncertno življenje s komornimi koncerti. Njun drugi nastop bo v petek dne 9. t. m. ob pol 7. uri zvečer v veliki Filharmonični dvorani. Izvajala bosta Beethovnovo sonato op. 12, št. 3 v es-duru, Cezar Franckovo Sonato v a-duru in Respighijevo Sonato v h-molu. Na koncert dveh tako odličnih umetnikov opozarjamo. Vstopnice so v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Mestnim revežem za božič in Novo leto** je stalni **neimenovan dobrotnik poslal** 1000 L., industrijalec g. **Fran Bonač,** predsednik Ljubljanskega velesejma, je pa nakazal 2000 L. Mestno poglavarstvo izreka obema velikima dobrotnikoma mestnih revežev najtoplejšo zahvalo.

—lj **Veseli teater.** Danes, na dan pred Sv. Tremi kralji je predstava ob 18.30. Na sporedu novoletni program. Gostuje g. Ljubiša Jovanović. Jutri na praznik je predstava samo ob 15. Predprodaja vstopnic: danes od 10. do pol 13. in od 16. dalje, jutri od 10. do 15. ure.

— **Nekemu norveškemu kemiku** je uspelo izdelati sintetično snov, ki ima večjo trdoto kot demant. Gre za spojino majhnih kristalov demanta s spojino jekla in kroma pri nizki temperaturi.

— **Neka nedavno sestavljena statistika ugotavlja,** da je 88 odstotkov ljudi v Indiji nepismenih.

Premog — drva — oglje

specialno ogljе za generatorje

vedno na zalogi pri

Resman Lojze

LJUBLJANA, C. 29. oktobra (Rimska) 21

Telefon 44-90

MALI OGLASI

DOBRA PREBAVA JE ZDRAVJE!

Znanstveno je ugotovljeno, da je **Ambroževa medica** najboljši regenerator prebavnih organov. — Pristno dobite le v **Medarni,** Ljubljani — Židovska ulica 6. 87

ALI RES ŠE NE VESTE,

da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo s cenenim oglasom izpolnil željo. Oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« sprejema oglase za isti dan vsak vsak dan od 9. ure

?

Nobena skrivnost ni, da imajo oglasi v »Slovenskem Narodu« velik uspeh.

Kadar potrebujete kar koli, se poslužite oglasa v »Slovenskem Narodu«.

OGLAS V »SL. NARODU« POMENI USPEH

Za isti dan sprejema oglasni oddelek naročila zmerom samo do 9. ure dop.

PACCHI POSTALI URGENTI
NUJNI POSTNI PAKETI

GIUNGONO A DESTINAZIONE CONTEMPORANEAMENTE ALLE CORRISPONDENZE PER ESPRESSO IMPOSTATE NELLO STESSO GIORNO ED ALLA STESSA ORA • SONO ACCETTATI DA E PER TUTTE LE LOCALITÀ DEL REGNO E DELLE COLONIE ITALIANE • HANNO CORSO COI TRENI DIRETTI E DIRETTISSIMI • SONO RECAPITATI A DOMICILIO PER ESPRESSO SUBITO DOPO L'ARRIVO A DESTINAZIONE

DOSPEJO NA NASLOV OB ISTEM ČASU KAKOR EKSPRESNA PISMA, ODDANA NA POSTI ISTEGA DNE IN OB ISTI URI. — SPREJEMAJO JIH V VSEH KRAJIH IN ZA VSE KRAJE KRALJEVINE ITALIJE IN KOLONIJ. — POTUJEJO Z DIREKTNIMI IN POSPEŠENIMI BRZOVLAKI. NA DOM SE DOSTAVLJAJO NAJHITREJE, TAKOJ, KO DOSPEJO V NAMENJENO POSTAJO.

Iz zanimive zgodovine del na Barju

Regulacijska in melioracijska dela na Barju od najstarejših časov

Ljubljana, 5. januarja

Zdaj, ko berete o novih kreditih za melioracijska dela v naši pokrajini, vas bo nedvomno vsaj nekoliko zanimala zgodovina regulacijskih del na Barju. Nedavno smo vam obljubili, da bomo navedli nekaj zgodovinskih podatkov o regulaciji, ker zdaj stopa v ospredje vprašanje končne melioracije Barja, zemlje, ki bi naj nas začela prehranjevati.

Barje v rimljanski dobi

Zgodovinar bi tudi pri Barju moral začeti z Rimljani. Vendar ni ugotovljeno, kaj so Rimljani naredili na Barju in kakšne posledice je zapustilo njihovo delo. Nedvomno pa je, da so že Rimljani uporabljali podpeški kamen. Dovažali so ga lahko samo po Ljubljanici v Emono, kajti cesta ni držala čez Barje do Krima. Vendar s tem ni rečeno, da Rimljani niso zidali tudi cest na Barju. Slovita rimska cesta — po nji se je imenovala v Ljubljani sedanja Cesta 29. oktobra — je segala čez Barje med Vrhniko (Nauportus) in sedanjo Ljubljano. Pomisliti je treba, da je bila ta cesta nasuta na močvirnih tleh, čeprav ob vznožju hribovja, kjer so bili temelji vsaj malo trdnejši. Najbrž so pa Rimljani naredili še več cest na Barju. Cestna dela so seveda tesno zvezana z osuševalnimi, kajti tla je treba osušiti vsaj ob cesti. Cesta je morala držati čez mostove odnosno propuste. Zato bi bila zgodovina del Rimljanov na Barju posebno zanimiva. Če so se Rimljani poslu̇ževali Ljubljanice za plovbo, so morali seveda imeti ob nji tudi pristanišča in do pristanišč so držale ceste. Kakšen značaj je imelo Barje pred 2000 leti, je mogoče vsaj do neke mere ugotoviti, razumljivo je pa, da se niso mogli ohraniti sledovi melioracijskih del iz tiste dobe, četudi bi smeli govoriti o njih.

V 18. stoletju

Zanesljivo je, da je bilo Barje v 18. stoletju zelo močvirnato. Prekopov, jarkov, ki dandanes odvajajo vodo v Ljubljanico in druge večje pritoke Ljubljanice, tedaj še ni bilo. Voda se je odtekala samo po Ljubljanici, ker ni bilo Gruberjevega prekopa. Razen tega so pa vodo zadrževali še številni jezovi ob mlinih na Ljubljanici. Vedeti morate tudi, da je bilo dno struge skozi mesto precej višje. V starih časih, ko je bila Ljubljana še obzidana, so bile v strugi na nekaterih krajih celo palisade. Ko so obzidje podrli, so baje mnogo razvalin zvozili kratkomalo v Ljubljanico. Barje je bilo zaradi tega vedno bolj zamočvirjeno, namesto da bi se osuševalo.

Prvi študij strokovnjakov

Vprašanje osuševalnih del so strokovnjaki proučevali bolj ali manj resno že stoletja. V zgodovinskih listinah sta pa omenjena prvič S. De Grandi in Bologne in U. Vandahalo iz Mantue, ki sta prišla v Ljubljano, da proučita, kaj bi kazalo ukreniti za osušitev Barja. Sprožen je bil predlog, naj bi izkopali prekop med Gradom in Golovcem. Na zamisel prekopa torej ni prišel prvi šele jezuit Gruber. Bila je še cela vrsta strokovnjakov, ki so predlagali razna dela, a do uresničenja predlogov ni prišlo, menda prav zaradi tega, ker je bilo preveč različnih načrtov.

Prvo regulacijsko delo na Barju

Prvo regulacijsko odnosno melioracijsko delo na Barju v novejšem času je bila osušitev zemljišča ob Tržaški cesti. Tedanji upravitelj tobačne tovarne v Ljubljani je zaprosil na Dunaju, da bi mu dovolili na lastne stroške osušiti 215 oralov zemljišča. Prošnji so ugodili in v letih 1762 do 1769 so opravili za tiste čase veliko delo. Izkopali so prekop ob sedanjem Mestnem logu, vzporedno z Malim grabnom in sicer v dolžini 2010 m, do Ljubljanice. Prekop ima ime po Zornu — Zornovec. Razen tega so izkopali še precej jarkov na Barju. Uspeh teh del se je kmalu pokazal; zemljišče se je dobro osušilo. Zorna so začeli kmalu posnemati drugi posestniki v raznih krajih. Pravi začetek velikopoteznih osuševalnih del na Barju pa datira iz leta 1770. Tedaj je bila z vladnim odlokom imenovana posebna komisija z nalogo, da prouči osuševalna dela na Barju. V komisijo sta bila imenovana jezuita Lecchi in Gruber ter inž. Liber. Gruber je napravil načrt, kako bi naj pospešili odtok vode z Barja. Predlagal je poglobitev Ljubljanice in naj bi izkopali prekop med Gradom in Golovcem. Pozneje se je izkazalo, da je bil njegov načrt površen, ker ni bila opravljena nivelacija. Zato je Gruber dobil nalog, naj vse Barje mapira in opravi točno nivelacijo. L. 1722 so začeli kopati Gruberjev prekop. Delo je bilo poverjeno Gruberju, ki ga pa ni končal. Strokovnjaki niso bili zadovoljni z Gruberjevim delom. Nadaljevanje dela je bilo poverjeno inž. Strupiju. Leta 1780 je bilo delo končano, kar je slovesno oznanil topovski strel z Gradu. Stroški so znašali 219.809 gld. 18 kr.

V 19. stoletju

Po je bil prekop izkopan, so regulacijska dela počivala celih 30 let. Ugodne posledice prvega večjega osuševalnega dela so se kmalu pokazale. Talna voda je znatno upadla in znižala se je tudi gladina Ljubljanice, Iščice in Borovniščice celo od 30 do 60 cm. Ob bregovih vodá se je pa svet osušil samo do širine štirih metrov. Prejšnje čase je v nekaterih delih Barja stalno stala voda na zemljiščih v nižjih legah. Sčasom so se pa nekateri predeli Barja vendar že tako osušili, da je magistrat začel deliti zemljišče ob Volarju (sedanja okolica barjanske šole) in Rakovi jelši. Posestniki so bili dolžni kopati jarke na podeljenih zemljiščih. Premočvirna zemljišča so se kmalu tako osušila, da so začela dajati precej dobro seno. Razdeljena so bila tudi bivša Zornova zemljišča. Toda novi posestniki niso posebno skrbeli za vzdrževanje in čiščenje jarkov. Zemljišča so se zopet precej zamočvirila. — V začetku 19. stoletja je bil pod vodstvom stavbnega ravnatelja za Kranjsko izdelan nov načrt za osuševanje Barja. Leta 1807 so deželni stanovi sprejeli ravnateljeve predloge za osuševalna dela. Po teh predlogih bi bilo treba poglobiti tudi Ljubljanico, podreti jezove na Ljubljanici in regulirati pritoke Ljubljanice. Toda začetek dela je preprečila vojna. Šele leta 1814 je stopilo vprašanje osuševalnih del z pet v ospredje. Odlok o začetku del, ki so bila proračunana na 700.000 gld., je pa prispel z Dunaja šele leta 1823, po znanem ljubljanskem kongresu. Ko je bil kongres v Ljubljani, si je cesar Franc ogledal tudi Barje. — Najprej so podrli jezove, nakar so začeli poglabljati strugo, leta 1827 so pa začeli kopati Codellijev prekop, ki je bil gotov leta 1828.

Komisija za osuševanje Barja

Podrobno melioracijo Barja so začeli po odloku iz leta 1826, ko je bila ustanovljena krajevna komisija za osuševanje Barja. Komisija je nadzirala vsa dela, brez njenega dovoljenja ni smel začeti nihče dela, da bi ne prišlo do napak v enotnosti osuševalnih del. Komisija je določila glavni načrt osuševalnih del. Določila je z meritvami najvišje in najnižje točke na terenu, izkoličila trase novih jarkov, pomagala posestnikom z nasveti, pod njenim nadzorstvom so bili narejeni številni tako imenovani štradoni (ceste) itd. Že do leta 1837 je bilo opravljeno res veliko delo. Narejenih je bilo nad 36 km občinskih cest, nad 56 km tako imenovanih štradonov, izkopanih nad 102 km obcestnih jarkov in nad 113 km glavnih odvodnikov. Vpliv vseh teh del se je kmalu pokazal v kmetijskih uspehih. Posebej bomo ob priliki še opisali, kako so naraščali posamezni pridelki na Barju od leta do leta. — Barje je pa še vedno pogosto trpelo zaradi poplav. Izkazalo se je potrebno še poglobiti Gruberjev prekop in Ljubljanico. Načrt za poglobitev obeh strug je izdelal Anton Bayer. Poglobitvena dela so bila končana leta 1867. Stroški so znašali 200.000 gld. Postavili so tudi zapornico v Gruberjevem prekopu in zgradili tako imenovani karlovški ali dolenjski most.

Zakon o obdelovanju Barja

Leta 1877 je bil sprejet na predlog poslanca dr. Poklukarja deželni zakon o obdelovanju Barja. Leta 1878 je bil zakon uveljavljen in ustanovljen je bil Glavni odbor za obdelovanje Barja. Vse do konca prejšnjega stoletja so še proučevali načrte za nadaljnja regulacijska dela, da bi preprečili nadaljnje poplave in izboljšali barjansko zemljo. — Leta 1910 je bilo ustanovljeno Društvo za pospeševanje obdelovanja Barja. To društvo je storilo zelo mnogo za kmetijski napredek Barja; opravilo je veliko pionirsko delo, čeprav so ga nekateri pozneje prezrli.

Novejša regulacijska dela so bolj znana in jih ni treba še posebej naštevati. Omenimo naj še, da so stroški predvojnih regulacijskih del pri Ljubljanici in Gruberjevem prekopu znašali 4,261.157 zlatih kron. Po vojni so izdali za regulacijo Ljubljanice, Gradaščice in Malega grabna 60,754.290 din. Vračunani niso stroški del v zadnjih letih.

(Podatki so posneti iz razprave inž. A. Hočevarja, podane na kmetijski anketi leta 1938 v Ljubljani.)

200 letnica smrti Vitusa Beringa

slavnega danskega raziskovalca, ki je odkril po njem nazvano morsko ožino

Te dni se je spominjal kulturni svet 200-letnice smrti najslavnejšega danskega polarnega raziskovalca Vitusa Beringa, ki ga smatra zdaj živeči danski raziskovalec Knud Rasmussen za največjega polarnega raziskovalca sploh. Bering se je proslavil še posebno s svojo žilavostjo, s katero je izpolnil svojo nalogo navzlic mrazu, viharjem in boleznim.

V danskem mestecu Horsens na vzhodni obali Jütlanda je zagledal Vitus Bering luč sveta. Umrl je pa na otočku blizu polotoka Kamčatke, ki je dobil po njem ime. Med Beringovim rojstvom in smrtjo leži na pustolovščinah in nevarnostnih bogato, na zunanjih uspehih pa siromašno življenje. Kakor je v takih primerih že navada, je šele poznejša doba pokazala, kaj vse je storil Vitus Bering za znanost in splošni napredek človeštva.

Nordijska mladina ima že v krvi hrepenenje po širnem svetu. Tako tudi Vitusu Beringu žilica ni dala miru, da bi bil ostal doma v študijski sobi, kakor so zahtevale tradicije njegovega rodu. Že v zgodnji mladosti je krenil po svetu, preko morja, najprej v Trankebar in v bivše danske kolonije v vzhodni Indiji. Po povratku v Evropo je spoznal Vitus Bering v Amsterdamu pooblaščenca Petra Velikega Norvežana Corneliusa Cruysa, čigar naloga je bila, najemati mornariške častnike za rusko brodovje, ki ga je hotel car izgraditi. Tako je postal Vitus Bering udeleženec velike nordijske vojne, ki je zlomila položaj Švedske kot velesile v Vzhodnem morju in odprla Rusiji vrata do njega.

Toda plačilo in slava mu v tej vojni nista bila sojena. Že na smrtni postelji mu je Peter Veliki naročil raziskati vzhodne meje Sibirije. Vitus Bering naj bi bil prodrl skozi neskončne sibirske ravnine tja do obale Kamčatke. Od tod je krenil s svojo ladjo Gabriel leta 1728. do skrajnega konca severovzhodne Azije in tam je naletel na morsko pot, ki je dobila po njem ime Beringovo ožino. Po petih letih naporov, nevarnosti in trpljenja in pomanjkanja se je vrnil v Petrograd, kjer so ga sprejeli učenjaki s prezirom in zaničevanjem.

Vitus Bering pa ni bil vajen ustaviti se na pol poti in zaničevanje ruskih učenjakov ga je vzpodbudilo, da se je odločil še za novo večjo ekspedicijo, na kateri je hotel raziskati vso severno obalo Sibirije od Arhangelska do Kamčatke in točno ugotoviti lego ameriškega kontingenta glede na azijski kontinent. Te ekspedicije se je udeležilo 500 mož. V naslednjih letih je moral biti V. Bering v negostoljubni deželi težak boj ne samo proti vremenskim neprilikam, lakoti in boleznim, temveč tudi proti intrigam, izvirajočim iz Moskve in Petrograda. Toda svojo težko nalogo je v polni meri izpolnil. Ko je križaril s svojima ladjama St. Peter in St. Pavel ob severni obali Azije, je zagledal nekega dne pred seboj obalo Aljaske in brž jo je zarisal na zemljevidu. Tako je triumfiral nad svojimi zasmehovalci, ki so dotlej omalovaževali njegovo delo. Toda sadov svojega truda ni mogel več požeti. Na povratku je zajel njegovo ladjo silen vihar in jo vrgel k samotnemu otoku, kjer je Vitus Bering s 30 tovariši ves izčrpan po skorbutu bil smrtni boj in mu tudi podlegel. Le nekaj njegovih tovarišev se je rešilo in ti so rostavili navaden lesen križ na njegov grob na otoku, ki je dobil po njem ime.

Vitus Bering ni edini med slavnimi raziskovalci, ki so naleteli v življenju povsod na mržnjo, zavist in posmeh. Toda njegovo življenjsko delo stoji zdaj pred nami, priznano po vsem svetu kot veliko delo moža, ki je z neverjetno žilavostjo in trdno vero dosegel to, za kar se je čutil poklicanega in sposobnega.

Križanka

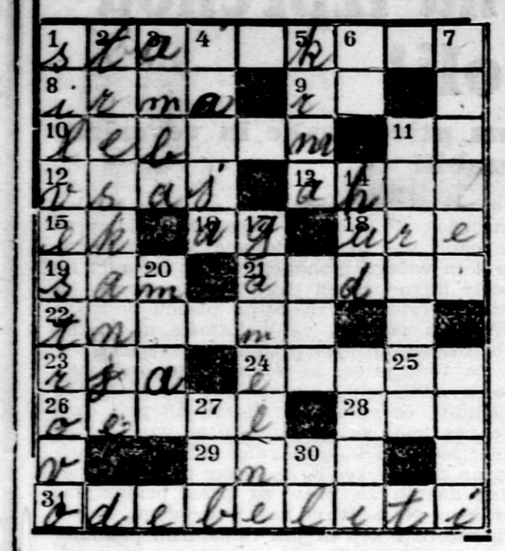

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. vrsta kapnika, 8. žensko krstno ime, 9. grška črka, 10. oblika glagola, ki pomeni misliti na kaj, 11. nikalnica, 12. če ne več, 13. vzklik, 15. nemški učenjak, znan nasprotnik Martina Lutra (fon.), 16. nemška kratica za delniško družbo, 18. časovne enote, 19. brez družbe, 21. v majhnih količinah, neštevilen, 22. del opreme v drvarnici, 23. sovražnik železa, 24. nekdanja, minila, 26. otok, ki zapira morski zaliv pred Rigo, 28. pol atleta, 29 ogorčen, jezen, 31. zrediti, spitati.

Navpično: 1. konec leta, 2. ropot, udarjanje strele, 3. tombolski dobitek, 4. prevozno sredstvo, 5. dolina v Triglavskem pogorju, 6. kazalni zaimek, 7. možje, ki zaključijo božične praznike, 11. neumne, brez pameti, 14. jeziti se, nevoljen biti, 17. vas pri Domžalah, 20. nizozemska reka, 25. pogosta kratica pri slovenskih krajevnih imenih, 27. začetek Elbasana, 30. besedica iz naslova mohamedanskega verskega glavarja.

Rešitev prejšnje križanke

Vodoravno: 1. Ljutomer, 7. številen, 14. Kosor, 15. Ra, 17. anoda, 18. Po, 20. kas, 21. nebo, 23. Ada, 24. sv, 25. oba, 27. toča, 29. Osaka, 31. ako, 32. gluh, 34. riba, 36. Otc, 37. slad, 38. Latin, 40. kobila, 42. anali, 43. ak', 44. tip, 46. begi, 47. Ero, 48. al, 49. deček, 51. lo, 52. zloba, 54. bor, 55. Rok, 57. rubin, 59. za, 61. Ob, 62. Lipik, 64. pot, 65. dih, 67. Avala, 69. os, 71. Reval, 74. as, 76. evo, 77. slok, 79. nov, 80. f. o., 81. klada, 83. Otovec, 85. zelen, 87. lira, 88. Una, 89. amen, 91. kadi, 92. Eva, 93. edini, 95. Aral, 97. nož, 98. na, 99. ura, 100. aval, 102. mol, 104. Ra, 105. start, 107. or, 108. pekel, 110. material, 111. ponavadi.

Navpično: 1. Lipoglav, 2. uk, 3. tok, 4. osat, 5. Mosor, 6. er, 8. ta, 9. enako, 10. voda, 11. Ida, 12. la, 13. navodilo, 15. re, 16. Abo, 19. oblak, 21. nabob, 22. osoli, 24. skala, 26. aut, 28. čik, 30. ata, 31. Ala, 33. hiter, 35. Abel, 37. snob, 39. nič, 41. Igor, 42. Aron, 45. perilo, 47. eliten, 49. doba, 50. kopa, 52. zbor, 53. azil, 54. bo, 56. ki, 58. up, 60. ah, 62. lava, 63. kolo, 65. davek, 66. zaklenem, 68. veda, 70. sova, 72. voz, 73. ponižati, 75. sliva, 77. Stana, 78. Kemal, 80. Fedor, 82. ara, 83. oni, 84. Cer, 86. lan, 88. udari, 90. namen, 99. ute, 101. ar, 103. lev, 105. st., 106. ta, 108. po, 109. la.

Horoskop za tekoči teden

od 5. do 11. januarja 1942 — Tranziti planetov s Soncem ob rojstvu

Ljubljana, 5. januarja

Rojeni med 22. januarjem in 19. februarjem v Vodnarju: Dobro kaže za umetniške, kozmetične in podobne stroke. V čustvenih in družabnih zadevah bodo imeli naklonjeno usodo rojeni med 1. in 10. februarjem.

Rojeni med 20. februarjem in 20. marcem v Ribah: Rojeni po 10. marcu bodo imeli dober teden v onih kupčijah, ki so že v teku. Jupiter pa še vedno ne dopušča večjih denarnih uspehov.

Rojeni med 21. marcem in 20. aprilom v Ovnu: Rojenim v marcu in po 10. aprilu se obeta napeto življenje. Tudi kritičen Venerin aspekt pade vmes zelo nerodno, zaradi tega se je treba pripraviti na resne dneve. Prav malo je dobrih izgledov.

Rojeni med 21. aprilom in 21. majem v Biku: Bližajo se vsem veselejši dnevi. K dobri poziciji treh planetov se pridruži še močan pozitiven aspekt Jupitra, kar nudi možnosti za uspeh in za srečen pričetek novih podvzetij.

Rojeni med 22. majem in 21. junijem v Dvojčkih: Vse dobro, ki je napovedano za rojene v Vodnarju, je namenjeno tudi rojenim v Dvojčkih.

Rojeni med 22. junijem in 21. julijem v Raku: Kritična opozicija Sonca in Merkurja se bliža zatonu, vendar še ni dobe-nih drugih dobrih aspektov. Nebo se se bo razjasnilo.

Rojeni med 22. julijem in 23. avgustom v Levu: Kdor od rojenih v tem znamenju še ni prišel k sebi, naj se zdaj zresni.

Rojeni med 24. avgustom in 23. septembrom v Devici: Rojeni po 10. septembru bodo občutili blagodejne Neptunove volive. Jupiter je še vedno vsem sovražen in ne obeta uspehov v denarnih poslih.

Rojeni med 24. septembrom in 23. oktobrom v Tehtnici: Jupiter vam ostane še naklonjen in Mars se odmika: ni več nevarnosti za bolezni in sreča narašča.

Rojeni med 24. oktobrom in 23. novembrom v Škorpijonu: To pot velja za rojene v tem znamenju vse ono, kar smo navedli za rojene v Levu in Biku.

Rojeni med 24. novembrom in 22. decembrom v Strelcu: Denarne sreče Jupiter še vedno ne obeta, toda aspekti Sonca, Venere in Merkurja se bodo kmalu harmonično združili in tej bodoči sreči lahko zaupate.

Rojeni med 23. decembrom in 21. januarjem v Kozorogu: Močna mešanica raznih učinkov, ki obetajo prijetnosti pomešane z neprijetnostmi. Kdor ume obvladovati usodo, bo le izbil nekaj dobrega.

B. K.

Film v službi kirurgije

Velik napredek barvne fotografije in kinematografije je močno vplival tudi na druga področja znanstvenega dela, zlasti na kirurgijo. V Nemčiji sta bila nedavno izdelana dva operacijska filma. Prvi prikazuje iz kirurgije znano operacijo cesarski rez na ženski kliniki v Berlinu, drugi pa operacijo možganov nekega ranjenega vojaka na Hansa vseučiliški kliniki. Obe operaciji sta prikazani v filmih od začetka do konca in v najmanjših podrobnostih. Seveda sta ta dva filma velikega pomena zlasti za predavanje iz kirurgije. Ker sta izdelana v barvah, je plastika vseh faz operacij tem učinkovitejša. Kirurg lahko dobro ponazori slušateljem zlasti stanje notranjih organov. Velika prednost je pa tudi v tem, da omogoča filmska kamera predočiti vse faze operacije pod najugodnejšim očesnim kotom. Na filmskem platnu se vidita obe operaciji mnogo bolj, kakor če bi ju gledali v operacijski dvorani sami.

Z barvnim filmom je bil storjen velik korak naprej v izobrazbi mladih medicincev. S tem bo omogočeno ne samo znatno razširiti mladim medicincem splošno obzorje, temveč tudi doseči cilj v krajšem času in z enostavnejšimi sredstvi.

Razstava nemških vojnih slik

V Rimu je bila zadnje dni decembra otvorjena posebna razstava nemških vojnih slikarjev in sicer pod pokroviteljstvom vrhovnega poveljstva nemške vojske. Razstavo je priredilo nemško-italijansko društvo. Razstava je omejena na približno 160 del nemških umetnikov in gledalec dobi na nji globok vtis o neposrednih dogodkih na bojišču. Iz vseh del odseva duh bojišča. Klausbergen je naslikal več podmornic med vožnjo po morju, Peter Thienhaus razstavlja več slik s Poljske, Engelhardt Kyfhäuser je prikazal v svojih slikah napete trenutke prehoda nemške vojske čez Dnjeper. V številnih risbah in akvarelih dosega Wilchelm Busch z malimi sredstvi zelo močne učinke zlasti v svojih premikalnih študijah. Arthur Ahrel razstavlja sliko, na kateri je prikazan umik angleške vojske z Dunkerquea. Na tej sliki se vidi izrazito nasprotje med razdejanjem vojne in mirnim daleč v ozadje segajočim morjem.

99 potomcev je zapustil

V Aspachu v okraju Kufstein je umrl nedavno rentnik Ferdinand Schwarz, star 85 let. Zapustil je 15 otrok, 50 vnukov in 34 pravnukov. Pred leti je praznoval s svojo ženo demantno poroko.

Ezio d'Errico

Nos iz lepenke

2

Pri Madeleini se je trla velikanska množica; vse je polglasno šušljalo, resnobna bledica je pokrivala obraze... Najbolj mnogoljudno in najbolj značilno središče elegantnega Pariza je bilo mahoma dobilo drug obraz.

Ko je Milton zapustil podzemeljsko železnico, je osuplo pogledal okrog sebe. Zdelo se mu je, da živi v strahotnih sanjah.

S Kapucinskega bulvarja se je razlegalo vpitje raznašalcev; hotel je kreniti v tisto stran, a nekakšna plima, ki je prihrla iz Rue Tronchet, ga je vrgla proti vogalu Rue Vignon. Nepričakovan izbruh odobravanja je storil, da je vzdignil glavo proti balkonu, na katerem je bil star gospod razobesil zastavo; nato se je začul žvenket nekega okna pri kavarni »Madeleine«, ki se je sesulo ob razburjenem rjovenju hripavih glasov.

Dva redarja sta planila naprej, mahaje s svojima belima palicama. Iz gneče se je izluščila gruča ljudi; sredi njih se je odražala uniforma lovskega narednika, ki so ga bili štirje mladeniči v divjaških čepicah vzdignili na ramena. Kriki... žvižgi redarskih piščalk... petje marseljeze...

Avtomobili, ki niso mogli čez zamašene prehode, so trobili, da bi si odprli pot.

Šele mnogo pozneje, ko je ves potan in upehan prišel v urad na Zlatarskem nabrežju, se je doktor Milton spomnil, da ima v žepu nekaj, kar ni njegovo, to je listnico, o kateri niti ni vedel, kaj je v nji.

*

Skoraj ob istem času je zvonec pri Druckovih tolikanj značilno zabrnel, da je knjigovez, ne da bi vzdignil oči od zvezkov, ki ji je šival, takoj zagodrnjal: »To je Ernest« — in glasneje: »Margerita, pojdi odpirat!«

Ernest Doucet je bil tip upokojenca iz srednjega stanu. Bil je zajetne postave, malce sključen, z debelušnim, dobrodušnim obrazom in dvema belima brkoma, enim štrlečim navzgor, drugim navzdol, zaradi svoje razvade, da si jih je v raztresenosti nenehoma vihal.

V celoti je bil dobričina s skromno prtljago nazorov, ki jih je tem trdovratneje zagovarjal.

Ko je vstopil, je prinesel s seboj vonj po megli in rekli bi, odmev nemira, ki je hrumel po vsem mestu.

»Smo že tam! Druck... to pot smo tam!«

Tako govoreč je potegnil iz žepa zmečkan časnik ter ga z močjo položil na knjigovezovo klop.

»Tiho... Yeyette spi...« je rahlo zamrmrala gospa Margerita in stopila k Doucetu, da bi mu pomagala sleči površnik; ta pa, ki ni mogel pritajiti glasu, ne da bi mu postal hripav, je zašušljal, kakor bi šlo za zaroto: »Kako je z malo?«

»Dobro, danes ni več kašljala... celo igrala se je pravkar še... a zdaj sem jo položila spat.«

Senčica obžalovanja se je pokazala na upokojenčevem obrazu, nato pa ga je premagala politična strast in obrnil se je h knjigovezu, ki je bil nataknil naočnike, da bi pogledal časnik ter vzkliknil: »Ste zdaj prepričani?«

Druck je skomignil z rameni, odgovoril pa ni; z namršenimi obrvmi je nadaljeval čitanje.

Nizka delovna svetilka, ki je njen senčnik puščal ves ostali prostor v temi, mu je rezko osvetljevala obraz, tako da je bil videti kakor izrezan in nekakšne milaste tvarine.

Vratarica, ki je bil knjigovez obrcal mačka in je zaradi tega imela z njim prepir, se je bila nekega dne izrazila: »Če mu le v obraz pogledaš, pa veš, da ni naš človek...«

Te besede so se bile raznesle po vsem dvorišču in zbudile obče pritrjevanje.

»Prav gotovo... saj ni moči reči, da bi bil slab, a naš človek ni... to je tisto!« je bila ponovila gospa Louchetova, ki je v visokem pritličju z majhnim strojčkom na stopalu in z dvema deklicama, ki sta ji pomagali, izdelovala lepenkaste škatlice za bonbone in je zaradi tega rada rekala, kadar je govorila o svojem poslu: »Mi industrijci...«

»Svobodomislec sem in se pokašljam na meje in plemena, a tale ni Francoz pa ni,« je bil nekoč potrdil tapetnik Emil Frossard, ki je na istem dvorišču krpal žimnice.

V resnici ni bil Kazimir Druck nič hujšega kakor Alzačan, toda — nekaj zaradi bolezni na jetrih, ki ga je mučila, nekaj pa seveda tudi iz svojega naravnega nagnjenja k nasprotovanju, s katerim se je družila prirojena črnogledost — imel je navado, da je gledal vsako reč z neugodne strani, in kadar je izrekel kako sodbo, je dobilo njegovo ostro, bledo lice čudno trd izraz, ki je bil z njegovim prihodom vred večini sosedov dokaz preveč tujega porekla, da bi ga mogla pred komaj dvajsetimi leti začrtana meja sama po sebi storiti Francoza. Žena pa je bila Parižanka iz predmestja, njegova bivša delavka; Druck jo je bil vzel, da bi imel v nji pomoč. Tako se je bila rodila Henrijeta, ki so jo za zdaj klicali Yeyette, kakor je sama izgovarjala svoje ime.

Ko je Kazimir Druck prečital, si je snel naočnike, s studljivim zmrdljajem odrinil list in zagodrnjal: »Če mislijo, da so s tem odrešili svet...«

»Torej naj bi bili dopustili zasedbo Gdanska, ne da bi se zbrknili zanjo?«

Knjigovezova žena, ki je imela v zadevah političnih nesoglasij že nekaj izkušenj, se je oglasila:

»Videla bosta, spet bo tako kakor lani... malce hrupa, pa se bodo pobotali...«

»O ne, gospa! Monakova nikoli več!« je vzkliknil Doucet, kakor bi bilo na njem, ali naj bo vojna ali ne, nato pa se je spomnil, da Yeyette, spi, in z votlim glasom dodal: »Če Nemci hočejo vojno, naj pa bo!«

Urejuje: Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno: Fran Jeran — Za inseratni del lista: Oton Christof — Vsi v Ljubljani